БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИИЛЕРИ, КАТЫЖЫНАР!

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНУҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үнелезилетинген

1951 декабрь 9 ВОСКРЕСЕНЬЕ № 241 (2415)

ӨРТЭЭ 20 КӨП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА:

ВЦСПС-тин секретариадында (1 арын).

Сталинчы Конституция хүнүн районнарга демдеглеп эртиргени (1 арын).

Н. Смирнов. — Колхоз тудуунга ыяш белеткелин болгаш сөөртүлгезин дүргедедир (1 арын).

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ: С. Тушков. — Таңды районда партия өөредилгези (2 арын).

К. Балдан. — Башкылар политөөредилгеде (2 арын).

Р. Далай-оол. — Рекомендация, кандидат стажы болгаш оларның ужур-дузазы (2 арын).

Турцияның чазаанга Совет Чазактың нотазы (2 арын).

Совет Эвилели — тайбыңның, демократияның болгаш социализмниң чөленгижи (3 арын).

Тайбыңның күштери дайынның күштерин тиилеп турар (4 арын).

Кореяда болуушкуннар (4 арын).

КОЛХОЗТАР ТУДУУШКУНУНЧЕ КИЧЭЭНГЕЙНИ КҮШТЕЛДИРЕР

Чүс-чүс чылдардагы хожудангай чоруктуң уржуу болур ажылчы араттарның көшкүн чоруун сууржуң амыдыралга шилчидери болза, Совет Тываның социалистиг чаартылгазының бир кол айтырыы болур. Бо чугула айтырыгны дүрген шиитпирлээринге совет күрүне улуг дузаламчыны бистиң областың колхозтарынга көргүзүп турар. Чүгле сөөлгү үш чылдарның дургузында безин совет чазак 4 миллион рубльдиң эгитинмес чээлизин, 15 миллион ажыг рубльдиң узун хуусаалыг чээлизин колхозтарга тывыскан болгаш 375 муң кубометр тудуг ыяжын халаска ажыглаарын өөпшээрээн.

Совет күрүненің ол сактып чепес улуг дузаламчызынга сорук кирген Совет Тываның ажылчы чоннары чаа, культурлуг амыдыралды тургузар дээш күзел соруктуг ажылдап, арат болгаш тараачын ажыл-агыйларның 72 хуузу колхозта кирген, колхозтарда тудуушкун ажылын улуг күжеңиишкин-биле чорудуп турар.

Бистиң областың колхозтарында тудуг ажылын чылдың кайы-даа үезинде улуу-биле калбартырының, чаагайжыдыр туткан колхозчу суурларны тургузарының бүгү-ле аргалары бар.

Бүгү болдунар аргаларны чогуур-биле шын ажыглап турарының чижектерин хөйү-биле көргүзүп болур. Бо талазы-биле Бии-Хем районнуң колхозтарын чижек ап болур. Бо районнуң колхозтары ноябрь 20-ге чедир чуртталга бажыңнарының тудуушкун планын 91,2 хуу, мал кажааларының тудуун — 94 хуу, бүдүрүлге тудугларының — 190 хуу, культур-амыдыралдыын — 100 хуу күүсеткеш, колхоз тудуунуң талазы-биле области мурнакчы болуп турар. Бо районнуң колхозтары тудуг ыяжын белеткээриниң планын 121 хуу күүсеткени, оон 104 хуузун сөөртүп алганы — тудуг планын багай эвес күүседип турарын хандырган.

Ол ышкаш Бай-Тайга районнуң Сталин аттыг, Өвүр районнуң «Төргалыг», Улуг-Хем районнуң Киров аттыг, Каа-Хем районнуң «Сталинчы орук» колхозтарында тудуг ажылдары чедиишкинниг чоруп турар. Ол колхозтар күрүненің улуг дузаламчызынга даяныл алгаш, колхоз бүдүрүлгезиниң өске чугула ажылдары-биле чергелештир чуртталга бажыңнарын, мал кажааларын болгаш өске-даа ажыл-агый оран-бажыңнарын бедик темпи-биле тудуп турарлар.

Ындыг болза-даа, Совет Тываның социалистиг чаартылгазының бо чугула айтырыын чамдык районнарда чедир үнелеп көрбейн турар. Тудуг планын күүседириниң улуг аргалары бар турбужа, дыка хөй колхозтарда чуртталга бажыңнарының, мал кажааларының тудуушкуну кончуг багай чоруп турар. Чижээ, Сүт-Хөл районнуң колхозтарында 98 чуртталга бажыңнарының орнунга 5-ле бажың, 23 кажаалар орнунга 3-ле кажаа тутунган. Колхозтарда тудуг ажылын күштелдирер дугайында ВКП(б) обкомунуң VII пленумунуң доктаалын күүседир талазы-биле Сүт-Хөл районнуң удуртукчулары эштер Улькин болгаш Чүльдүм олар сагылга чурум чок чоруун көргүзүп, тудугларны ажыглалга киириринің бадылатынган графигин үзүп, тудуг ажылын кончуг багай удуртуп турар.

Улуг-Хем, Чөөн-Хемчик, Барыын-Хемчик, районнарда байдал база-ла оон дээредевейн турар. Чуртталга бажыңнарының тудуушкунунуң чыл планын Чөөн-Хемчик районда 18 хуу, Улуг-Хем районда 19 хуу, Барыын-Хемчик районда 50 хуу күүсеткен. Сүт-Хөл районнуң Жданов аттыг, Калинин аттыг, «Сталинчы орук», Чөөн-Хемчик районнуң «Большевик», «Искра», «Кызыл тараачын» болгаш өске-даа чамдык колхозтарында тудуг ажылы кончуг багай чоруп турар.

Бо чижектер болза, ады үнген районнарның партия райкомнары болгаш райкүүскомнары колхозтарда тудуг ажылын күштелдирип оон планын чугаа чокка күүседир талазы-биле шыңгыы хемчеглер албаанын херечилеп турар.

Тудуг ажылының багай чоруп турарының бир чылдагааны болза, тудуг ыяжының белеткелин болгаш сөөртүлгезин багай чорутканында деп чүве билдингир. Белеткетинген ыяш материалындан ноябрь 1-ге чедир Чөөн-Хемчик районнуң колхозтары 15 муң ажыг кубометрни, Барыын-Хемчикте — 10 муң ажыг кубометрни сөөртүп албаан. Чаа-Хөл, Каа-Хем, Кызыл районнарда база-ла хөй муң кубометр ыяштар сөөртүлмээн.

Доктаамал тудуг бригадаларын быжыглаар, бүгү тыртар күштү ажыглаар болгаш күш-ажылды чөп организастаар, күш-ажылдың сагылга чурумун быжыглаар талазы-биле колхозтар баштаар черлери четпес хемчег ап турар.

Колхоз тудуушкунунда бар четпестерни доп-дораан узуткаар болгаш колхоз бүрүзүнүң тудуг планын ыяавыла күүседир талазы-биле бүгүле хемчеглерни алыры — партия райкомнарының болгаш райкүүскомнарның амгы үеде бир кол сорулгазы болур. Чуртталганың культур-амыдыралдың болгаш мал кажааларының тудугларының планын чугаа чокка күүседир төлээде, тудуг бригадаларын долдурары, тудуг материалдарын белеткээринге, сөөртүрүнге четчир санныг кижи күжүн тускайлап киирери эргежок чугула. Тудугга болгаш ыяш белеткелинге колхозтарның бүгү автомашиналарын, четчир санныг ажылчын аттарын, транспорт херекселдерин, МТС-териң болгаш өске-даа организацияларның транспорт күжүнүк элээн кезиин киирер херек.

Колхоз бүрүзүнге чуртталга бажыңнарын болгаш өске-даа тудугларны ажыглалга киириниң тодаргай графигин бадылааш, ону ыяавыла күүседирин ВКП(б) райкомнары болгаш райкүүскомнар организастаар ужурлуг.

Областың көдээ болгаш колхоз тудуунуң эргелели колхозтарда тудуушкунну техник талазы-биле четпес удуртуп турар чоруун соксаткаш, колхозтар баштаар черлеринге, тудуг бригадаларынга организастыг болгаш техниктиг дузаламчы көргүзерин экижидип, тудугнуң шынарының талазы-биле үргүлчүнүң хыналдазын тургузар хүлээлгелиг.

Партия райкомнары болгаш эге организациялары тудуг ажылында колхозчуларның ортузунга политик-массалыг ажылды күштелдирип, тудуг бригадаларының болгаш колхозчуларның аразынга социалистиг чарышты калбартып, эш Сталинга чагаада хүлээлгелерни чугаа чокка күүседиринче колхозчу массаларны көдүрүп үндүрер ужурлуг.

Колхозтарда тудуг планын чедиишкинниг күүседири — Совет Тываның социалистиг чаартылгазынга бистиң областың партия, совет болгаш көдээ ажыл-агый органнарының, бүгү ажылчы чоннарының улуг салыышкыны болур.

Москва. Можайский шоссезинде № 52/70 чуртталга бажынында И. В. Сталин аттыг библистека ажытынган. Ол болза, Киев районнуң эң эки библиотекаларының бирээзи. Хүнүнде аная 200 ажыг номчукчулар келип турар.

Чурукта: И. В. Сталин аттыг библиотеканың абонемент залында. Чуруу **С. Преображенскийнин.** СЭТА-ның пресслишези.

И. В. Сталинның Чогаалдарының он үшкү тому белорусс дылда

МИНСК. Белорусс ССР-ниң күрүненің ном үндүрер чери И. В. Сталинның Чогаалдарының он үшкү томун белорусс дылда очулдуруп үндүрген.

Ол томнуң очулгазын ВКП(б) ТК-ның чанында Маркс—Энгельс — Ленинниң институдунуң Белорусс салбыры кылган.

(СЭТА).

Н. В. Гогольдуң өлген хүнүнден бээр чүс чыл болганынга уткуштур

Улуг орус чогаалчы Н. В. Гогольдуң өлгениниң бээр чүс чыл болганын демдеглеп эртиреринге бүгү чурт белеткенип турар.

Тбилисиниң Марджанишвили аттыг шин театры Гогольдуң «Ревизор» деп шинизин көргүскен. Чогаалчының өлген хүнүнден бээр чүс чыл болганынга Грузияның күрүненің театр-музейи, чогаалчының шинизиниң грузин театрга үндүрүлгезинге алдар болдурган делгелгени белеткеп турар.

Н. В. Гогольдуң өлген хүнүнден бээр чүс чыл болганынга белеткениниң талазы-биле республика комиссиязын Армениядa тургускан. Армениянның күрүненің ном үндүрер чери Н. В. Гогольдуң чыынды чогаалдарының алды томнарын армян дылга парлап үндүрерин белеткеп турар. Армения ССР-ниң эртемнер Академиязының литература институду, чогаалчылар эвилели болгаш дээди өөредилге черлери эртем сессиязын эртирер.

Чогаалчының өлгениниң бээр чүс чыл болганынга белеткелдер Киргизияда эгелээн. Чогаалчы К. Баялиновтуң даргалааны республика комиссиязын тургускан. Гогольдуң чогаалдарын үш томнарлыг кылдыр киргиз дылга парлап үндүрерин белеткеп турар. Республиканың дээди өөредилге черлеринге литература кежээлери болгулаар. Театрлар «Ревизор» болгаш «Кадайланыышкын» деп шиилерни көргүзер.

Литва ССР-ниң театрлары Н. В. Гогольдуң шиилерин белеткеп турар. Клайпеданың шин театры «Кадайланыышкын» деп комедияны үндүрүп эгелээн.

Киевтиң бүдүрүлгелериниң болгаш албан черлериниң бот-тывынгыр уран-чүүл коллективтери улуг орус чогаалчының чуртталгазынга болгаш ажыл-чорудулгазынга алдар болдурган концерттерни, литература кежээлерин белеткеп турар. Шин студиязының болгаш демир-орукчуларның Фрунзе аттыг культура Бажыңы өлүм чок «Ревизор» деп комедиядан үзүндүлерни көргүзер. Транвайщиктериниң клубунга бот-тывынгыр уран-чүүл көргүзүүнүң киржикчилери «Кадайланыышкын» деп комедияны үндүрер. Хоорайның бүдүрүлгелеринде болгаш культура Бажыңнарында Н. В. Гогольга алдар болдурган делгелгелерни организастап турар.

Одесса областың дыка хөй колхозтарында, совхозтарында болгаш МТС-теринде Гогольдуң хүнүнге белеткелдер эгелээн.

Тускай делгелгелер ажытынып, номчукчулар конференциялары болгулап турар. Чогаалчының тураскаалынга алдар болдурган кежээге Балтский районнуң Киров аттыг колхозунуң дыка хөй колхозчулары чыылганнар.

(СЭТА).

Сталинчы Конституция хүнүн районнарга демдеглеп эртиргени

УЛУГ-ХЕМ

ШАГААН-АРЫГ. (**Телефон-биле**). Улуг-Хем районнуң ажылчы чоннары Сталинчы Конституцияның хүнүн калбаа-биле демдеглеп эртирген.

Декабрьнин 4-те район төвүнде Александр Матросов аттыг культура Бажыңынга Сталинчы Конституцияның он беш чыл оюн уткаан 300 ажыг кижи киржикчилиг байырлыг уткулга хуралы болган. Культура Бажыңының иштики ханаларын шыва алган улуг кызыл өөстерде: «Лениниң тугунуң адаа-биле, Сталинның удуртулгазы-биле коммунизмниң тиилелгезинче бурунгаар!», «Сталинчы Конституция делгерезин!» — деп лозуннарны аскылаан турган.

Хуралдың киржикчилери улуг башкы Сталинны баштадыр ВКП(б) ТК-ның Политбюрозунуң кежигүннерин байырлыг уткулга хуралдың хүндүлүг президиумунге чаңгыс үн-биле чалап соңгаан. Улустарның улуг башкызының алдар кадыы дээш кыйгылар болгаш диңмиттиг үр адыш часкаашкыннары залдың иштин долуп турган.

Сталинчы Конституцияның он беш чыл болган оюнуң дугайында илеткелди Шагаан-Арыг МТС-тиң директорунуң политик талазы-биле оралакчызы эш Кулаков кылган. Хуралдың киржикчилери эш И. В. Сталинга чорудар байырлыг чагааны чаңгыс үн-биле хүлээп алган.

ТАНДЫ

БАЙ-ХААК. (**Телефон-биле**). Сталинчы Конституцияның хүнүн Таңды районнуң ажылчы чоннары күш-ажылчы бедик көдүрлүүшкүн-биле демдеглеп эртирген.

Сталинчы Конституцияның он беш чыл болган оюн уткаан хөй кижи киржикчилиг хуралдар Сталин аттыг, «Кызыл партизан», «Пламя революции» колхозтарынга, «Элегес» совхозунга болгаш Бай-Хаак МТС-тиң коллективтеринге болуп эрткилээн.

Сталинчы Конституцияның хүнүн уткаан байырлыг хуралдарга районнуң колхозчу тараажылары чаа-чаа бедиткен бот-хүлээлгелерни ап, эң ылангыя кышкы үеде малдың баш санын чидириг чок камгалап алыр болгаш улус судтарының соңгулдаларының хүнүн таварыштыр чазын чажар үрезин тарааларны арыглап доозар дээн ышкаш тодаргай бот-хүлээлгелерни алган.

Оон-биле чергелештир ам удавас болур улус судтарының соңгулдаларынга ажыл-агый талазы-биле чаа-чаа чеднишкиннерлиг ужуражыр дээш районнуң ажылчы чоннарының ортузунда массалыг агитация ажылы калбарып турар. Районда бо хүнперде 380 агитаторлар ажылдап турар. Олар соңгукчуларга соңгулда дүрүмүн таныштырып турар болгаш ажылчы чоннарны күш-ажылчы чаа-чаа көдүрлүүшкүннерже мобилизастап турарлар.

Областың сан килдизиниң коллективи улус судтарының соңгулдаларынга

Декабрьниң 16-да болур улус судтарының соңгулдаларынга белеткел ажылының болгаш ол соңгулдаларны чорударының политиктиг улуг ужур-дузазын көргеш, областың сан килдизиниң коллективи соңгулда мурнунуң кампаниязынга идепкейлиг киржип турарлар.

Областың сан килдизиниң ажылдакчыларындан, ында партия эге организациязының секретари эш Зимариниң удуртулгазы-биле 17 агитаторлар боттарының участоктарында үргүлчү ажыллап турарлар. Оларның соңгукчулары соңгулда участогунда даңзызын шуптузу хынап дооскан. Оон ынай Октябрь революциязының 34 чыл оюнуң дугайында эш Л. П. Берияның илеткелин «РСФСР-ниң улус судтарының соңгулдаларының дугайында Дүрүмүү» соңгукчуларга таныштырарын дооскан болгаш бүгү делегейниң амгы байдалының дугайында беседаларны кылгылаан.

Коллективте агитаторлар эштер Барабанов, Иванова, Родин, Сиринсо олар агитатор хүлээлгелерин аксеткилдиг эки күүседип турарлар.

АҢЧЫЛАРНЫҢ САЛЫЫШКЫНЫ

ЧЫРГАЛАНДЫ. (**Радио-биле**). Ам удавас болур улус судтарының соңгулдаларынга чеднишкиннинг ужуражыр дээш Тере-Хөлүң аңчылары идепкейлиг аңнап турарлар. Районнуң аңчылары бо чылдың декабрьнин 1-де өлүк белеткээриниң планын ниитизи-биле 47,8 хуу күүсеткен. Аңчылар бо аразында 12 муң ажыг диңни, 551 кишти болгаш 16 бөрүлерни өлүргеш кооперацияга дужааган.

Оон аңгыда аңчылар алды муң ажыг рубльдиң оонак өлүктерин база кооперацияда киирген. «Большевик» колхозта Билчиней, Лопсан, Бегзи олар ышкаш он-он ажыг киштерни болгаш чүс-чүс диңнерни дужаап киирип турар мурнакчы аңчылар хөй болуп турар. Аңчыларның хөй нуруузу ам-даа тайгаларда чоруп турар.

ВЦСПС-тиң секретариадында

Кышкы дыштанылга үезинде школачыларның культурлуг хандырылгазының дугайында

Комсомол организациялары-биле, улус өөредилге органнары-биле калы ам болур кышкы дыштанылгада школачыларны культурлуг дыштанылга-биле хандырарын республикаларның төп комитеттеринге, крайларның, областарның, фабрик—заводтарның болгаш чер-чер профэвилелдериниң комитеттеринге хүлээткен доктаалды ВЦСПС-тиң секретариады үндүрген.

Бүгү клубтарга, культура Бажыңнарынга болгаш Ордуларынга, кызыл-булуңнарга чаа чылдың ёлкаларын, утренниктерни база кежээлерни эртирерин дааскан. Уругларның бот-тывынгыр уран-чүүл көргүзүүлериниң болгаш уругларның техниктиг болгаш өске-даа бөлүмнериниң ажылдарының көргүзүүлерни организастаар. Уругларны янзы-бүрү экскурсияларын, массалыг күш-культуржу оюннарны, агларга болгаш даггa чыңгулаашкыннарны, дошка карнавалдарны, хаактыг селгүүстээшкиннерни, аныяк спортчуларның, конькичилериниң, хаакчыларның, хоккейстериниң маргылдааларын, спорт мастерлери-биле уругларны ужуражыышкыннарын эртирерин сүмелээр.

Дыштанылга үезинде бүгү стадионнарның, конькилээр доштарының, хаак баазаларының болгаш өске-даа спорт черлериниң эртенги болгаш хүндүскү шактарын школачыларга таарыштыр тургузар.

Ниити хоорайның болгаш эвилелдер аразының школа назылыг уругларның чаа чыл ёлкаларын эртиреринде республикаларның, крайларның болгаш областарның профэвилел чөвүлелдеринге дааскан.

(СЭТА).

Колхоз тудуунга ыяш белеткелин болгаш сөөртүлгезин дүргедедир

Бистиң областың колхозтарында чуртталга бажыңнарының, мал ажылының, культур-амыдырал болгаш бүдүрүлге тудугларының тудуушкунунга ыяш болза, кол тудуг материалы болур, ону белеткээрин болгаш сөөртүрүн чедиишкинниг чорутканындан колхозтарда тудуг ажылдарының планын күүседири хамааржыр.

Элээн хөй райкүүскомнар, көдээ болгаш колхоз тудуунуң килдистери, колхозтар бо айтырыгны багай эвес күүседип, ыяш сөөртүлгезинге бүгү тыртар күштерни болгаш автотранспортту бүрүн ажыглап турарлар. Ындыг районга ыяш белеткелиниң планын 121 хуу, ону сөөртүрүнүң планын 104 хуу күүсеткен Бии-Хем район хамааржыр.

Колхозтарга ыяш белеткелиниң болгаш сөөртүлге планын күүсеткен чорук, Бии-Хем районга тудуг ажылдарының планын чедиишкинниг күүседирин хандырган. Ноябрь 20-де чуртталга бажыңнарының тудуушкунунуң планын 91,2 хуу, мал кажааларының планын 94 хуу бүдүрүлге тудугларының планын 190 хуу, культур-амыдыралдың тудугларының планын 100 хуу күүсеткен.

Улуг-Хем, Чаа-Хөл районнарның колхозтары ажыглазын дээш тыпсып берген ыяш фондуларын бүрүн ажыглааннар. Ынчалза-даа, 1950—1951 чылдарда колхоз тудуунга тывыскан ыяш фондуларын районнарның хөй нуруузу кончуг багай ажыглап турар. Ноябрь 1-ге чедир ажыглатынмаан ыяш фондузу Барыын-Хемчикте 8140 кубометр, Чөөн-Хемчикте 5500 кубометр, Кызыл районда 16.260 кубометр, Эрзиниде 4450 кубометр, Бай-Тайгада 2470 кубометр.

Белеткээн ыяштарны тудуг шөлдериниче сөөртүрүнүң ажылы оон-даа багай болуп турар. Медээ өзүгаар алырга, аргада белеткетинген ыяш материалдардан Чөөн-Хемчик районнуң колхозтары 15 муң ажыг кубометрни, Барыын-Хемчиктиң колхозтары 10 муң ажыг кубометрни, Кызыл районнуң колхозтары 8880 кубометрни, Чаа-Хөлдүң колхозтары 9670 кубометрни, Сүт-Хөлдүң колхозтары 6320 кубометрни, Каа-Хемниң колхозтары 6230 кубометрни амга чедир сөөртүп албайн турарлар.

Шак ындыг байдал райкүүскомнарның удуртукчуларын, көдээ болгаш колхоз тудуунуң килдистериниң база көдээ ажыл-агый килдистериниң ажылдакчыларын өзүлүг дүвүредип үндүрер ужурлуг турбужа, Чөөн-Хемчик, Таңды, Каа-Хем болгаш Тес-Хем районнарның удуртукчулары сагыш амыр олуруп турарлар. Бо районнарга апрельден сентябрьге чедир ыяш белеткелинде болгаш сөөртүлгезинде колхозчулар барык ажылдавайн турар. Сенятбрь 1-ден ноябрьге чедир бо районнарның колхозтарының белеткээн болгаш сөөрткен ыяжының саны чөгенчиг эвээш.

Бо чылдың төнчүзүнге чедир ам каш хонук арткан, ынчаарга областың колхозтарында ажыглатынмаан ыяш фондулары 37,6 муң кубометр болуп турар. Аргага ыяш белеткээринге болгаш сөөртүрүнге четчир санныг кижилерни, аъш болгаш автотранспортту чоокку хүннериниң иштинде чорудар дээш райкүүскомнар, көдээ ажыл-агый органнары бүгү хемчеглерни алыр ужурлуг. Колхозтарда бар турар шанактарны болгаш өске-даа дериг херекселдерни долдораан септээри эргежок чугула. Аргада ыяш кезикчилерин чурттаар оран бажын-биле, аъш-чем-биле хандырар херек. Декабрьде ыяш сөөртүрүнге колхозтарга хөй санныг автобензинни берген, ынчангаш автотранспортту ыяш сөөртүлгезинге ажыглаар бүгү аргалар бар болуп турар. Колхозтар болза, кестинген ыяшты ыяш иштинден машина оруунче үндүр сөөртүрүн организастаар ужурлуг. Районнарның тудуг килдистери автобензинни айыткан сорулгазынга ажыглаар дээш контрольду шыңгыы тургузар ужурлуг.

1951 чылдың май 26-да ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң доктаалында айытканын өзүгаар МТС-тер ыяш сөөртүлгезиниң талазы-биле колхозтарга болур чогуур дузаламчыны көргүзер. Элээн хөй МТС-тер бо чугула херектиң амдаа хажыызында туруп турда-ла, областың көдээ ажыл-агый эргелели, ВКП(б)-ниң чамдык райкомнары болгаш райкүүскомнар чогуур хемчеглер албайн, аная эптежип турар чүүлдерни шуут узуткаар херек.

Ыяш сөөртүлгезиниң талазы-биле колхозтарга улуг дузаламчыны, оларны шефке алган хоорайның болгаш районнарның организациялары көргүзери чугула.

ВКП(б) райкомнары болгаш партия эге организациялары аргада ыяш кезип турар бригадаларже пропагандистерни, агитаторларны чорудуп, ыяш белеткелчилериниң ортузунга полит-массалыг ажылды, солун номчулгазын, илеткелдерни болгаш социалистиг чарышты организастаар. Чарыштың түннелдерин хүн-бүрү үндүрүп турар.

Ыяш материалын белеткээр болгаш сөөртүр талазы-биле планы күүседиринге бүгү байдалдар район бүрүзүнде бар, ам чүгле кол тудуг материалы болур ыяш чокта тудуг ажылдарының планы күүсетинмес деп чүвени хандыр билир херек. Бүгү бар турган күштерни болгаш аргаларны долузу-биле ажыглаар херек.

Н. СМИРНОВ,

Тыва облкүүскомнуң көдээ болгаш колхоз тудуунуң херээниң талазы-биле эргелелиниң начальниги.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Таңды районда партия өөредилгези

ВКП(б)-ниң Таңды райкому чаа өөредилге чылында партия чырыдыышкынының четкизинге белеткел ажылдарын эки чоруткан. Партия организациялары коммунистер бүрүзү-биле тускай беседтежип, оларның өөренир черин шын тодараткан. Эрткен өөредилге чылынга бодааарга бо чаа өөредилге чылында политшколаларга, бөлгүмнерге өөренир дыннакчыларның политиктиг болгаш ниити билиглери чаңгыс-аай кылдыр хуваатынган.

Чаа өөредилге чылында районда ВКП(б) төөгүзүн марксизм-ленинизмниң чогаалдары-биле холбаштырып өөренир дээди хевирниң бөлүмү, районнуң партия школазы, ВКП(б) төөгүзүн өөрениринiң 13 политбөлгүмнери, И. В. Сталинның биографиязын өөрениринiң 1 бөлгүмү, 13 политшколалар, бижик өөрениринiң 2 бөлгүмнери ажылдап турар. Эге билиг чок коммунистер улуг улус өөренир школаларда төрээн дыл, сан, география өөренип турар.

Районда партия чырыдыышкынының системазында 480 кижи хаара тутунган, ооң иштинде коммунистер 249 кижи. Бо өөредилге чылында марксизм-ленинизмниң чогаалдарын боттары өөренир коммунистерниң саны дыка өскен. Ам районда 48 кижи боттары өөренип турар. Оларга тустуста онаалгаларны берген. Боттары өөренип турарларга дуза кылдыр 2 лекцияларны номчаан. Лекцияларның темалары — «Большевик партияның идеологтуг үндезиннери», «Большевик партияның организастыг үндезиннери». Ук лекцияларны областың партия школазының марксизм-ленинизм кафедразының эргелекчизи эш Шилохвостов номчаан.

Политшколаларда, бөлгүмнерде кичээлдерни дээди, дооспаан дээди эртемниг болгаш ортумак эртемниг пропагандистер башкылап турар. Оларның аразында каш чылдар улаштыр башкылап келген арга-дуржулгалыг пропагандистер база бар. Ылаңгыя эштер Н. Михайлюк, Т. Зиборова, В. Корсуновский, М. Немкин, О. Норбу, Н. Мешкова болгаш өскелер-даа.

Марксизм-ленинизмниң теориязын боттары өөренип турарларга консультантыларны ВКП(б) райкомундан быжыглаан. Районнуң парткабинеди партия чырыдыышкыннарынга хереглээр четчир санныг литератураларны тускайлап белеткээн. Оон ынай парткабинетте партия чырыдыышкынының программазынга хереглээр литератураларның даңзызын аскан, марксизм-ленинизмни өөренип турарларга херектиг политиктиг литератураларның болгаш өөредилге номнарының делгелгезин тургускан.

Политшколаларның, бөлгүмнерниң дыннакчылары тетрадьтар болгаш өөредилге номнары-биле, пропагандистер башкылаарынга херек методиктиг литературалар-биле бүрүн хандыртынган.

Партия чырыдыышкыннары өөредилгезин эгелээр үеде практиктиг дузаны көргүзери-биле партия организацияларынче район төвүнден партия активчилерин чоруткулаан.

Баштайгы кичээлдер дыка хөй политшколаларга, бөлгүмнерге, организастыг, бедик идей-деңнелге эрткилээн. Ылаңгыя «Победа», «Сталинчы орук», Ленин аттыг колхозтарда болгаш Элегес совхозунда, Хову аскында партия эге организацияларының чанында политшколаларга, бөлгүмнерге болгаш башкыларның 4 бөлгүмнеринге, база районнуң партия школазынга, бедиткен хевирниң бөлгүмүнге кичээлдээр эң эки организастыг, бедик идей деңнелге эрткилээн. Ол черлерде политөөредилге ажылы доктаамал, эки шынарлыг үргүлчүлеп турар.

Ооң-биле чергелештир чамдык партия организациялары партия өөредилгезиниң баштайгы кичээлдерин организастыг эртиреринче боттуг сагыш салбаан. «Кызыл тараачын» колхозта партия эге организациязы (секретари эш Момбей-оол), «Чаа орук» колхозта (секретари эш Рогалев), Калинин аттыг колхозта (секретари эш Горшунова) кичээлдерни айыткан хуусаазындан озалдадып эгелээннер. Ол озалдап эгелээн кичээлдерге дыннакчылар четче келбээннер. Ол колхозтарда партия организациялары бо дугайы биле тура-ла ол дораан кандыг-даа хемчеглер албааннар.

Партияның политчырыдыышкыннарының баштайгы кичээлдерин үскен партия эге организацияларының секретарьлериниң илеткелдерин ВКП(б) райкомунуң бюрозунга дыннааш, өөредилгениң баштайгы кичээлдерин үскениниң дугайында чогуур хемчегни албышаан, моон соңгаар ындыг чазыгларны болдурбазын ол партия эге организацияларының секретарьлеринге шыңгыы дааскан.

Парткабинет чанынга айда бир катап болур пропагандистерниң доктаамал ажылдаар семинарының планын чогаадып кылган, ол план ёзугаар ажылды эгелээн.

Политшколаларның, бөлгүмнерниң ажылының чедиишкинниг болуру партия эге организацияларының талазындан хүн-бүрүнүң боттуг удуртулгазын хандырып, ажылынга дузалажып, база доктаамал контрольдап ажылдаарындан улуг хамааржыр.

Ынчангаш партия эге организациялары хуралдарынга политшколаларның, бөлгүмнерниң ажылының дугайын үргүлчү чугаалажып, пропагандистерниң, тус-тус коммунистерниң илеткелдерин дыннап, четпестерни илередип узуткаар болгаш оларга боттуг дузаны көргүзер херек. Партия организациялары кол кичээнгейни пропагандистерниң болгаш тус-тус коммунистерниң талазындан кичээл үзер чорукту болдурбазынче салыры чугула.

Политөөредилгениң чедиишкинниг болуру пропагандистерниң кызымакай ажылдап, башкылаарының методиктиг мергежилин бедидеринден, кылыр лекцияларын делегей байдалы-биле, ССРЭ-ниң, база бистиң областың чедиишкиннери-биле холбаштырып, сонуурганчыг утка-шынарлыг кылдыр кылырындан дыннакчылар хамааржыр. Пропагандист дыннакчылардың эрткен материалдарны эки шиңгээдип алырынче улуг сагыш салыр херек.

С. ТУШКОВ.

Башкылар политөөредилгеде

Чөөн-Хемчик районнуң Баян-Тала сумузунда «Октябрь 30 чыл ою» көдээ ажыл-агый артелиниң эге школазында «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзун» өөренир бөлгүмде хаара тутунган. Ук бөлгүм чеди хонгаш-ла бир катап чыглып, кичээл хүнү үспейн өөренип турар.

Чаа өөредилге чылы эгелээнинден бээр ук бөлгүм «ВКП(б) төөгүзүнүң допчу курзунун» 1—2 бөлүктерин өөренип дооскаш, ам 3-кү бөлүктү өөренип турар. Бөлгүмнүң пропагандизи программа ёзугаар номчуур лекцияларынга немелде материалдарны ажыглап тургаш эки белеткеп берип турар. Ынчангаш дыннакчылар кичээлге улуг сонуургалдыг болуп, эрткен материалдарын эки шиңгээдип ап турар.

Бөлгүмнүң өөредилгезинге кызымакай дыннакчыларынга эштер Мөнге, Шалдыг-оол, Салаажык, Машпак-оол, Конзаң-оол, Бүрбүт-оол, Алдын-Херел, Чалсүрүн олар санатырып турарлар.

Ооң-биле кады бөлгүмнүң ажылында четпестерни дарый узуткааш, өөредилгениң идейлиг деңнелин улам күштелдирер херек.

К. БАЛДАҢ.

ТУЛА. Тула областың ветеринар-бактериолог лабораториязының диагноз салбырының эргелекчизи М. Н. Чурсинованың колхозтарның болгаш совхозтарның ниитиниң продуктулуг мал ажылын хөгжүдеринге болгаш бедидеринге улуг алдар-хавыяалыг болганы дээш, анаа РСФСР-ниң алдарлыг ветеринар эмчизи деп хүндүлүг атты тывыскан.

Чурукта: М. Н. Чурсинованың лабораторияда ажылдап олурары.

Чуруу **Н. Ховрачевтии.** СЭТА-ның пресслишези.

Үлегерлиг комсомолчу почтачы кыс

Улуг-Хем районнуң Шагаан-Арыг сумузунда «Кызыл тук» колхозтуң почтачызы комсомолчу кыс С Биче-уруг онаашкан ажылын ак-сеткилдиг кылып турар.

Почтачы эш Биче-уруг неделия санында район төвүнден почтаны үш катап сөөртүп эккеп, солуннарны, журналдарны, чагааларны тус-тус ээлеринге чогуур өйүнде тарадып берип турар.

Почта тарадып чоруур үезинде делегейде болуп турар чоруктарның дугайында база бистиң чуртувустуң ажыл-агый, политика талазы-биле чедиишкиннерин ажылчы чоннарга таныштырып берип чоруур. Оон аңгыда «РСФСР-ниң улус судтарынга сонгулдалар дугайында Дүрүмнү» 16 кезек черге номчуп таныштырган.

Эш Биче-уруг бо чылдың дургузунда 29 кижини бижикти билир кылдыр өөредип каан, ам улуг назылыг 10 кижини бижикке өөредип турар.

Б. БАГЫТ-ООЛ.

Турцияның чазаанга Совет Чазактың нотазы

Турция Чазаның Атлантик блокка кирер деп турар бодалы-биле холбаштыр бо чылдың ноябрьниң 3-те Турцияның Чазаанга Совет Чазактың медеглелинге харыызын вице-премьер болгаш Турцияның Даштыкы Херектер Министриниң хүлээлгезин түр күүседип турар Агаоглу ноябрьниң 12-де ССРЭ-ниң Турцияда элчини А. А. Лаврищевке тывыскан.

Бодунуң харыызында Турцияның Чазаа Атлантик блоктуң агрессчи характерин хүлээвезин оралдажып, американнарның удуртулгазы-биле Турцияның девискээринге шериг баазаларын тургузуп турар дугайын ойуп каап турар, база агрессчи Атлантик блокка Турцияның кирерин болгаш ооң-биле холбаштыр Турцияның девискээринде чорудуп турар дайын хемчеглерин Турцияның айыыл чок чоруун хандырарынче Турция чазактың чүткүлү кылдыр көргүзүп турар. Ооң-биле кады Совет Эвилелиниң ооң даштыкы политиказының дугайында нүгүлчү бодалдарны Турция Чазаа катаптап турар.

Ноябрьниң 30-де ССРЭ-ниң Даштыкы Херектер Министриниң оралакчызы А. А. Громыко Совет Чазактың дааскан ёзугаар Турцияның элчини дээрги Гекерге моон адаанда утканың нотазын дамчыдып берген:

Вице-премьер болгаш Турция Республиканың Даштыкы Херектер Министриниң хүлээлгезин түр күүседип турар Агаоглунуң бо чылдың ноябрьниң 30-де ССРЭ-нин Турцияда элчини А. А. Лаврищевке дамчыдып берген Турция чазаанның харыызыбиле холбаштыр моон адаанда чүүлдерни медеглээри чугула деп ССРЭ-ниң Чазаа санап тур.

Турцияның агрессчи Атлантик блокка кирер бодалы болгаш Турцияның девискээринге шериг-агаар болгаш шериг-далай баазаларын тургузар талазы-биле АКШ-тың командылалының болгаш тускай эртемниглериниң удуртулгазы-биле чорудуп турар ажылдары-биле холбаштыр бо чылдың ноябрьниң 3-те Совет Чазак Турцияның чазаанга Турция-биле кожа чурт болуп турар болганда ССРЭ ындыг фактыларны хамаан чок көрүп черле шыдавас деп Турция чазаанга медеглээн болгай. Агрессчи Атлантик блокка кирбишаан, Совет Эвилелиниң кызыгаарларының чанынга даштыкы шериг баазалары тургузарынга Турцияның девискээрин ажыглаарын болдурбушаан, Турцияның Чазаа харыысалганы бодунга ап турар дээрзинге кичээнгейни Совет Чазак ооң-биле кады салдырган болгай.

Турцияның Чазаа бодунуң харыызынга Атлантик блоктуң агрессчи характерин хоозун сөстер-биле хүлээвезин оралдажып турар-дыр. Турцияның Чазаа болза, Турцияның девискээринге америк шериг баазаларын тургузар дугайында айтырыгны ыыт чок эртирип турар болгаш Атлантик блокка Турцияның кирерин болгаш Турцияның девискээринде чорудуп турар дайын хемчеглерин Турцияның айыыл чок чоруун хандырарынче Турцияның Чазаанның чүткүлү кылдыр көргүзерин оралдажыксап турар-дыр. Атлантик блоктуң агрессчи политиказын шынзыктырарын оралдашпышаан, Турцияның Чазаа ооң-биле кады тайбыгны болгаш улустар аразында кады ажылдажылганы быжыглаарынче угланганы билдингир Совет Эвилелиниң даштыкы политиказының дугайында шагда-ла сойгаландыр илереткен нүгүлчү бодалдарны катаптап турар.

Агрессчи Атлантик блокка Турцияның кирерин шынзыктырар болгаш ооң-биле кады Совет Эвилелиниң тайбың даштыкы политиказын нүгүлдээр Турцияның Чазаанның оралдажыышкыны болза, хөй-ниитиниң санал-оналының мурнунга Атлантик блоктуң агрессчи планнарын боттандырарынга Турцияны киир тыртып турар, ССРЭ-ге болгаш тайбыгга ынакшылдыг өске-даа чурттарже угланган Турцияның Чазаанның политиказының ёзулуг характерин чажырарынга хереглетинген деп чүве билдингир. Атлантик блокка кирер деп Турция Чазаанның оралдажыышкыны, а ол ышкаш Турцияның девискээринде, ооң иштинде Совет Эвилелиниң кызыгаарларынче чоокшулжып турар районнарда америк шериг баазаларының күштелгени дуушкуну үстүнде чугаалаан медеглелинде кирген Тирция Чазак тайбыгга ынакшылдыг политиказының дугайында бадыткалын бүрүн-биле дүндере октап турар.

Мынчангаш, Совет Чазактың негелдезинге Турция Чазактың харыызы болза, Турцияның девискээрин Совет Эвилелиниң кызыгаарларынчанынга агрессчи сорулгаларга шериг баазалары кылдыр ажылдатызынга Турцияның Чазаа хемчеглер албайн турар дээрзин көргүзүп турар. Ооң ужурунда Совет Чазак Турция Чазактың харыызын таарычалыг харыы деп санап шыдавас болгаш ССРЭ-ниң талазындан боттурар айыыл дээр бодап каан нүгүлчү чылдактар-биле бодунуң хоолиишкиннерин шынзыктырыкчы Турция Чазактың бүгү-ле оралжыышкыннарын шиитпирлин-биле хүлээвейн турар.

Совет Эвилелинге улуг чурттту Атлантик блоктуң агрессчи планнарынче киирериниң политизы Турция-биле Совет Эвилелиниң аразында харылзааларга улуг коралдарны чигзиниг чок чедиргеш болгаш ындыг политиканың ужуктары дээш харыысалга Турция Чазаанга бүрүнү-биле онаажыр дээзин ооң кичээнгейинге киирери чугула дээрзин Совет Чазак санап тур.

Рекомендация, кандидат стажы болгаш оларның ужур-дузазы

Партияның организакчы болгаш башкарыкчы күштери, дайынчы аргалыы чүүн-даа мурнунда ооң составы-биле тодаргайлатыпар. Моон ужурунда партияга хүлээп алыышкын дугайында айтырыг партия тургузуунга кезээде чугула черни ээлеп келген.

Партия бодунуң хүрээлеңинге партия кежигүнү болурун аная күзээн-не кижи бүрүзүн хүлээп албас, а чүгле ажылчыннарның, колхозчуларның, интеллигенцияның эн-не медерелдиг, эн-не мурнакчы кезээн киирип ап турар.

«Бистиң партиявыс — чүгле төлептиглерге, чүгле хынатыынганнарга эжин ажытынар шивээ-херим болур» деп эш Сталин өөредип турар. «Партияның программазын хүлээр, ооң организациязының кайы бирээзинде ажылдап турар болгаш кежигүн дадывырын төлээр кандыг-даа кижи партияның кежигүнү болуп санатынар» деп ВКП(б) Уставында бижитинген.

ВКП(б)-ниң хүрээленинге кежигүн болуп кирерин күзээннер ВКП(б) кежигүннериниң рекомендациязы-биле кирер болгаш бир чыл кандидат стажын эртирер. Рекомендация болгаш кандидат стажы болза, большевиктер партиязының хүрээленинге кирер дээн кижилерни шын шилип киирип алырының күчүлүг чепсектери болур.

Пролетариаттың диктатуразын чаалап алган соонда ажылчыннарның болгаш тараачыннарның улуг совет күрүнезиниң организакчы болгаш углап-шиглээр күжү большевиктерниң партиязының бедик шынарлыг составын хандырар сорулга улуг ужур-дузалыг турган.

Мынчангаш, 1917 чылда партиязын VI съездизи партияның Уставын рекомендация дугайында чүүл-биле, а 1919 чылда болгаш Бүгү-россияның партконференциязы ону партия кежигүнүнге кандидат дугайында чүүл-биле байдыып немээн болгаш ооң сөөлүнде партияның XI, XIV, XVII болгаш XVIII съездилери ол чүүлдерни үениң байдалынга таарыштыр чаартып өскерткилээн.

Партияга ёзулуг шылгатынган кижилерни шилип алырынга рекомендация улуг ужур-дузалыг. Рекомендация дээрге, партияга киирип турар кижиниң эки шынарының дугайында берип турар харыысалгалыг бүзүредилге болур. Партия кежигүннери болза, чүгле эки билир болгаш бодунуң бүзүрээр кижизин партияга киирип болурун рекомендастап болур. Ынчангаш, партияга кирип турар кижиниң дугайында харыысалганы ол кижи бодунга ап турар.

ВКП(б)-ниң Уставы рекомендацияны киирип турар кижи ол кижини сөөлгү үеде бир чылдан эвээш эвес үе иштинде кады ажылдааныбиле билирин негеп турар. Үр үеде кады ажылдаар чорук кижилерниң мөзү шынарын чүүден-даа артыкка тодаргайлап болур арганы бээр. Кижилер кады ажылдап тургаш, дааскан херекке бот-боттарының хамаарылгазын, күрүнеиниң эрге-ажыын кым канчалдыр камгалап турарын, бергелерни ажып тиилээрин кым канчаар туруштуу-биле шыдап эртип турганын эки билчир апаар. Ажылга кады шак ынчаар кончуг чоок болгаш үргүлчү харылзажып чорууру — кижилерниң хөөнүн элээн хандыр билир, оларның быжыг туруштуун, партияга бердингенин билип алыр арганы берип турар.

Партия организациялары, ооң секретарьлери ВКП(б)-ниң кежигүнүнге кирерин күзээннерге партия кежигүннериниң берип турар рекомендацияларының шынныын кичээнгейлии-биле өөренип көөр болгаш рекомендацияны берип турарлардан болгаш кандидатты партия кежигүнүнге киирерин белеткээр.

Мынчангаш партия кежигүнүнге кандидаттарны болгаш аныяк коммунистерни кижизидер ажылды бистиң партиявыс чугула сорулгаларның бирээзи кылдыр үнелеп көрүп келген болгаш көрүп турар. Ол сорулгаларны амыдырал кырынга боттандырары-биле партийжи политиктиг ажылды экижидип тургаш, бистиң чер-черде партия организацияларывыс партия кежигүнүнге кандидаттарның болгаш аныяк коммунистерниң идейлиг өзүлдезинче, большевикчи каңналыышкынынче улуг кичээнгейни салып турар. Оларның хөй кезии политшколаларга, бөлүмнерге, семинарларга база ол ышкаш бот өөредилге-биле боттарының идей-политиктиг деңнелин бедидип ап турарлар. Партия хуралдарынга, райкомнарның пленумнарынга аныяк коммунистер-биле ажыл дугайында айтырыгларны эвээш эвес чугаалажып турар. Ол хемчеглер болза, партияның болгаш хөй-ниитиниң амыдыралынга аныяк коммунистерниң болгаш партия кежигүнүнге кандидаттарның идепкейлиг киржилгезин хандырар арганы берип турар.

Оон-биле кады чамдык партия организацияларының партия кежигүнүнге кандидаттар-биле ажылды, оларның идей-политиктиг кижизидилгезин үнелеп көрбейн турарын демдеглээри чугула. Ол дугайын чамдык партия организацияларында партия кежигүннеринге кандидаттарның доктааткан стажының хөй чылдар эртип турары, оларны чамдык таварылгаларда партиядан массалыы-биле үндүрүп турар фактылар тодаргай херечилеп турар. Моон чижээн ВКП(б)-ниң Сүт-Хөл болгаш Чаа-Хөл райкомнарының партияга кандидаттар-биле ажылындан көрүп болур.

Сүт-Хөл районнуң партия организацияларында 31 кандидаттарның иштинден 20 кижиниң кандидат стажы эрткен, а оларның иштинден 15 кижиниң кандидат стажы 5—8 чылдар чедир узамдыкан болуп турар. Ол районнуң чамдык партия организациялары партия кежигүннеринге кандидаттарны кижизидер ажылды экижидер, партияның болгаш хөй-ниитиниң ажылынга оларның идепкейлиг киржилгезин хандырарының орнунга, кандидаттарны «партиядан хоорулган» деп буруудаткаш, оларны партиядан үндүрүп турар. Партияның Сүт-Хөл райкому 1951 чылда шак ындыг байдал-биле 5 кандидатты партиядан үндүрген. ВКП(б)-ниң Чаа-Хөл райкомунуң учёдунда туруп турар партияга 30 кандидаттарның иштинден 24 кижиниң кандидат стажы эрткен.

Кайы-ла районда стажы эрткен кандидаттарның саны хөй болдур, ол болза, ында партияның иштики ажылында улуг четпестерниң бар турарын херечилеп турар. Ол районнарда партия организациялары кандидаттарның политиктиг өөредилгезинге сагыш салбайн турарындан, оларга партияның тодаргай даалгаларын бербейн, хөй-ниитиниң ажылдарынга идепкейлии-биле киириштирбейн турарындан, оларның политиктиг болгаш практиктиг мергежили өспейн, чогуур өйүнде партияга кирип шыдавайн турары билдингир.

Партия кежигүнүнге кандидаттарны кижизидер ажыл оларның тустузу-биле ажылдаар чорукту негеп турар. Кандидаттарның политиктиг өзүлдезин бедидерде, оларның кижи бүрүзү-биле шыдамык ажылдаар, оларга большевиктерниң мөзү-шынарын дүрген шиңгээдип алырынга дузалаар херек. Ол дугайын чамдык партия ажылдакчылары уттуп, партияга кандидаттарның идей-политиктиг деңнелин бедидер, оларны практиктиг ажылдарга кижизидер ажылды доктаамал чорутпайн, оларны-биле ажылды үе-үениң кампания хевирлиг чорудуп турарының фактылары бар. Чижээлээрге, Өвүр районнуң партия организациязы райкомнуң V пленумунга аныяк коммунистер-биле ажыл дугайында айтырыгны чугаалажып шиитпирлээн соонда кандидаттар-биле ажылды экижидер сорулга-биле чүгле октябрь айның иштинде районнуң партия организациязының учёдунда турар партияга 20 кандидаттарның иштинден 17 кижини херээн партия хуралдарынга шиитпирлээн.

Ол ышкаш ВКП(б)-ниң Бии-Хем райкому партияга кандидаттар-биле ажылды дүрген экижидер сорулга-биле ол ажылды райкомнуң биримел айтыышкыны-биле кандидаттарүзүн эге организация секретарьларынге болгаш тус-тус коммунистерге быжыглааш, оларны пэртиге белеткээрин дааскан. ВКП(б)-ниң Бии-Хем райкомунуң кандидаттар-биле ажыл дугайында ол практиктиг ажылды экижидер херекке партия эге организацияларының арыысалгазын кудуладыр, оларны ажылын холгаарлап турар болгаш кандидаттарны кижизидер ажылы кампания ажылы кылдыр чорудуп турары шын эвес.

Партия организациялары партияга кандидаттар-биле ажылче даалгаалаан кичээнгейни салып, оларны теоретиктиг кижизидилгезин-биле практиктиг кижизидилгезин таарыштырары эргежок чугула.

Оларның практиктиг ажылда кижизидеринге партия даалгалары партия хуралдары улуг рольдуунаар. Партияга кандидаттарны партияның даалгаларын идепкейлиг күүседиринге чаңчыктырып, оларны массаның ортузунга политиктиг седаларны, илеткелдерни кылгаларынга, парлалганы нептередиргеге, көскү агитацияны, социалистиг чарышты калбартырынга, бижилип билбес болгаш биче билир чоруузуткаарынга, партия шиитпирлиг күүселдезин хынаарынга, партия чидиралдарынга айтырыгларны бүдүүкээринге болгаш хуралга айтылганларны шиитпирлээринге идепкейлиг киириштирип тургаш, олар ВКП(б)-ниң кежигүнүнге чогуур өйүнде кирген турарын партия организациялары чедип алыры чугула.

Р. ДАЛАЙ-ООЛ,
ВКП(б) обкомунуң инструктор.

ПОЛИТШКОЛАЛАРНЫҢ ПРОПАГАНДИСТЕРИНГЕ ДУЗАЛАМЧЫ

Совет Эвилели—тайбыңның, демократияның болгаш социализмниң чөленгижи

...нчызы. Эгези № 240 солунда).

...экономиканы милитаризастааны...нын түннелинде капиталистиг чурт...тарда калбак улус массаларнын амы...дырал деңнели дорайтап турар. Англияда ажылчы чоннуң ажыл төлевириниң 50 ажыг хуузу дорт болгаш доора үндүрүлгелерге үнүп турар. 1938 чылда АКШ-ка шериг чарыгдалдары чурттакчы чоннуң кижи бажынга 8 доллар, 1949 чылда —150 доллар, 1950 чыла — 300 ажыг доллар онаажып турар апарган. 1951—1952 чылдарнын бюджединде Американың шериг чарыгдалдары 70 миллиард доллар ажып турар, бо болза АКШ-тың национал орулгазының 30 хуузу болуп турар. Ол-ла үеде кадык камгалалынга 1950—1951 чылда акшаландырылга АКШ-та күрүне бюджединиң үгле...р хуузундан эвээш болган. Франция дайын сорулгазынга чазактың чарыгдап турары 100 франкалар бүрүзүнге-ле алырга, кадык камгалалының хереглелдеринге үгле чаңгыс франко онаажып турар.

Капиталистиг чурттарда калбак улус массалар, хамыктың мурнунда коммунистиг партияларга баштаткан ажылчын ангы реакцияга болгаш фашизмга согуушкун бээринче, боттарының үндезин эрге-ажыктарын камгалаарынче көдүрүп турарлар. Италияда, Францияда болгаш өскедаа капиталистиг чурттарда забастовкалар удаа-дараа болуп, барыкла соксавайн турар. Реакцияның калчаарап турар чери — АКШ-та безин массалыг забастовка шимчээшкини өзүп турар. Забастовканы хоругдап турар, Тафта-Хартлиниң хоойлузу турза-даа 1950 чылда 4700 забастовкалар болган, оларга 2750 муң хире ажылчыннар киришкен. 1949 чыл-биле деңнээрге забастовкаларның саны 30 хуу өскен. Забастовка шимчээшкиннери 1951 чылда база-ла калбак хемчээлдиг үргүлчүлеп турар.

Америк империализм Барыын Европа чурттарының экономика талазы-биле тускай чоруун узуткаарын, ындыг арга-биле оларны бодунуң контролюнга чагыртырын чедип ап турар. Ол чурттарның рыноктарын бодунуң бараанныры-биле долдурбушаан, АКШ болза, ол чурттарның экономиказының бүдүн-бүдүн адырларын дүндере октаарын, узуткаарын оралдажып турар. Чижээлээрге «Маршаллдың планын» боттандыранының түннелинде Францияда, Англияда, Норвегияда, Италияда, Голландияда дыка хөй фабрикалар болгаш заводтар хагдынган. Ам америк империалистерниң боттандырарын оралдажып турары «Шуманның планы» Барыын Европаның улустарының үндезин эрге-ажыктарынга оон-даа улуг кыжаныышкыннарны таварыштырар.

Чаа дайынга белеткенмишаан империалистер ажылчы чоннуң амыдыралдыг эрге-ажыктарынче шаап-халаар чорукту күштелдирип, демократтыг күштерже полицияларның өмзениишкиннери-биле болгаш террорлары-биле шурап, ниитилел амыдыралының бүгү талаларын ажыы-биле фашисчидериниң оруунда кирип турарлар.

Түннелинде пропагандист болза, империализмниң оон ынай сулааашкыны болгаш оон бүгү чөрүлдээлериниң чидигленнишкини болуп турар үеде, ССРЭ баштаан тайбыңның, демократияның болгаш социализмниң лагери чайгылыш чокка калбаып, быжыгып турар деп айтыр.

Чугаа чоруп турда пропагандистка, политшколаларга көргүзүгүг өөредилге херекселдериниң Альманунуң 63 арнын ажыглаар.

Бот-кичээл ажылынга онаалга. АКШ-тың империалистери — тайбынның, хосталганың болгаш улустарның хамаарышпас чоруунуң эң хоралыг дайзыннары» деп бөлүктү (өөредилге номунуң 107—120 арыннарын) номчуурун пропагандистларга сүмелээр.

Беседага айтырыглар. «АКШ-тың империалистери — тайбынның, хосталганың болгаш улустарның хамаарышпас чоруунуң эң хоралыг дайзыннары» — деп бөлүктүң талазыла беседаны мындыг чижектиг план-биле чорудуп болур:

1. Делегейниң ийи дугаар дайыны доозулган соонда америк дээрбечи империализм кандыг сорулгалыг болуп турарыл?

2. Дайын сөөлүндеги үеде империалистиг лагерьде чөрүлдээлериниң чидигленгени чүден илереп турарыл?

3. Америк-англи империалистерниң агентилери — барыын социалистерге удур болгаш Титонуң фашистиг бөлүктеринге удур кээргел чок демисел чүге эргежок чугулал?

АКШ-тың бүгү иштики болгаш даштыкы политиказы болза, чаа дайынны кыпсыр арга-биле, чаа-чаа артык кончааларны алырынче оралдажып турар каш борбак улуг монополистерниң эрге-ажыктарынга чорутунуп турар. Беседага өөредилге номунуңның материалдарындан болгаш солуннардан-даа чаа-чаа фактыларны дыңнакчылар ажыглаарлар.

★ ★ ★

«Совет Эвилели — демократтыг лагерьниң кол удуртукчу күжү» деп бөлүктү бирги кичээлдерге өөренир. Бирги кичээлге демократтыг быжыг тайбың дээш совет программа-биле Германияга болгаш Японияга хамаарыштыр ССРЭ-ниң политиказы-биле дыңнакчыларны таныштырза чогуур. Ийиги кичээл улустарның хамаарышпас чоруу дээш, КНО-ну улустар аразынга тайбыңны камгалаарының болгаш быжыглаарының чепсээ кылыр дээш Совет Эвилелиниң демиселинге чырытынар.

Бо бөлүктүң талазы-биле кичээлдерге белеткенип тургаш, пропагандист болза, «Правданың» корреспондентизи-биле эш И. В. Сталинның беседазын, дээрги, Уоллестиц ажык чагаазынга И. В. Сталинның харыызын, «Интернэйшнл Ньюз Сервис» деп Америк агентилелдиң Европаның чиңгине директору дээрги Кингсбери Смиттиң айтырыгларынга эш И. В. Сталинның харыыларын, В. Пикке болгаш О. Гротевольге эш Сталинның чедирген байырын, дээрги Нерунуң чагаазынга эш И. В. Сталинның харыызын, Япон империализмни ашкан тиилелгениң алды чыл оюнга холбаштыр эш Мао-Цзе-дунге эш Сталинның харыы телеграммазын өөренип алыр.

Пропагандистиң чугаазы. «Совет Эвилели — демократтыг лагерьниң кол удуртукчу күжү» деп бөлүктүң бирги кезээниң талазы-биле чугааны мооң адаанда чижек план-биле чорудуп болур:

1. Демократтыг быжыг тайбыңның совет программазы.

2. Германияга болгаш Японияга хамаарыштыр совет политика.

Бодунуң чугаазының эгезинде пропагандист «Правданың» корреспондентизи-биле эш Сталинның беседазының төөгүлүг ужур-дузазынга доктаап чугаалаар, ында совет даштыкы политиканың тайбыңга ынакшылдыг сорулгаларын кызыгаар чок тодаргай тайылбырлаан. «Правданың» корреспондентизи-биле И. В. Сталинның беседазы болза, — англи-америк империалистерниң белеткеп турары чаа дайынга удур тайбыңны камгалаараы дээш демиселче улустарны сорук киирип турар, тайбың дээш демиселдиң программазы ол.

ССРЭ-ниң тайбыңга ынакшылдыг даштыкы политиказы совет социалистиг ниитилелдиң бодунуң алыс утка-шынарындан үнүп кээп турар деп, дыңнакчыларга оон ыңай чугаалаары эргежок чугула. Даштыкы эжелелди болгаш колония эжелээрин сонуургап турар ангылар ССРЭ-де чок. Империалистерниң оон үнүп алыр дээш дайынның авантюристиг оруктарын дилеп турары эконом кризистери бистиң чүртта чок болгаш туруп-даа шыдавас. Бистиң чүртта улустарның акы-дуңма кады ажылдажылгазы тургустунган болгаш бир улус өскезин дарлап, мөлчүүрүүн политиказы кезээде узуткатынган. ССРЭ-ниң тайбыңга болгаш тайбыңга ынакшылдыг улустар-биле кады ажылдажылгаже чүткүл оралдажыышкыны болза, коммунизмниң тургузуушкунун кылып турар, бистиң чүрттүң амыдырал хереглели-биле тодаратынып турар Совет күрүне бодунуң догуннап келгениниң баштайгы хүннеринден эгелээш-ле тайбыңның политиказын быжыг болгаш шынчы чорудуп турар.

Капиталистиг чүрттар чаа дайынга калчаалыг белеткенип, оон-биле ажылчы чоннуң байдалын кедергей дорайтадып турар үеде, Совет Эвилели болгаш улус демократиязының чүрттары тайбыңга ынакшылдыг политиканы шынчы болгаш чайгылыш чок чорудуп, тайбыңның херээн туруштуг камгалап турарлар. Совет улустуң тайбың тургузукчу ажыл-чорудулгазының дугайын, Куйбышевтиң, Сталинградтың, Каховканың гидроэлектростанцияларының, Кол Туркменниң, Мурнуу-Украинаның, Соңгу-Крымның каналдарының, Волга-Доннуң пароход чоруур каналдарының тудугларының дугайын пропагандист сагындырар. Социализм чүртүнүң ол дүрген өзүп турар күчүзүн тургузуушкуннуң, улустуң чаагайжылгазының моон соңгаар бедиишкининиң эрге-ажыктарынга, тайбыңның эрге-ажыктарынга ажыглап турар дээриниң көскү херечизи болза, коммунизмниң ол улуг тудуглары болур.

Улустар аразында тайбың кады ажылдажылга дээш ССРЭ-ниң демиселиниң дугайында айтырыгны тайылбырлааш, пропагандист болза, социалистиг болгаш капиталистиг — ийи системаларның тайбың кожа туруп болурунуң дугайында Ленин биле Сталинның айтыышкыннарын барымдаалап, Совет Эвилели капиталистиг чүрттар-биле бодунуң харылзааларын чорудуп турган болгаш чорудуп турар деп чугаалаар.

Капитализм-биле тайбың чаржырындан совет кижилер кортпайн турарлар. Олар чаа дайынга удур тайбыңны камгалап турарлар. Оон-биле кады совет кижилер бодунуң Төрээн совет күрүнезиниң буза шаптырбас күжүнге шуут идегелдиглер.

Тайбыңны болгаш улустар аразындагы айыл чок чорукту шыңгыы быжыглаарынга тааржып турар улустар аразындагы айтырыгларга шак ындыг программаны Совет Эвилели камгалап турар. Ол программа болза, бүгү улуг күрүнелериниң кады ажылдажылгазын киирип, боо-чепсекти кызырарын болгаш атомнуг чепсекти чугаа чокка-хоругдаарын, беш улуг күрүнелериниң аразында Тайбының Пактызын чарарын көрүп турар. Ол программа герман айтырыг талазы-биле Потсдам шиитпирлерин тода күүседирин, Потсдам декларациязынга үндезилээш, Япония-биле тайбың таарыштырылганы чорударын, чүрттарның аразынга экономнуг харылзааларны калбартырын баш удур көрүп турар.

АКШ-биле Англия баштаан империалистиг блок ССРЭ-биле тайбың ажылдажылганы күзевейн, ол программаны хүлээвейн турар. ССРЭ-ниң киржилгези-биле хүлээп алдынган бүгү дугуржулгаларны империалистиг блок үрээн. АКШ-тың башкарыкчы бөлүктери боттарын бужар дайын кыпсыкчылары деп бүгү делегейниң мурнунга көргүскеш, ССРЭ-биле АКШ-тың аразынга Тайбының Пактызын чарарындан ойталаан. Тайбыңны быжыглаар талазы-биле беш улуг күрүнелериниң аразынга Пакт чарар дугайында КНО-га 1949 чылдың төнчүзүнде ССРЭ-ниң киирген саналдарын олар хүлээвээннер. ССРЭ-биле дугуржулгалардан болгаш кады ажылдажылгадан олар чүге коргуп турарларыл дээрге, ол чорук оларның дайын кыпсыкчылары болур туруштарын божаңнадып турар.

Маңаа пропагандист болза, дөрт күрүнелериниң — ССРЭ-ниң, АКШ, Англия, Францияның даштыкы херектер министрлериниң оралакчыларының — 1951 чылдың март-июньде Парижке болган белеткел чөвүлел хуралының түннелдеринге доктаап чугаалаары эргежок чугула. Дөрт күрүнелериниң даштыкы херектер министрлериниң чөвүлел хуралының чугаалажыр айтырыгларының белеткелин кылып турган, ол чөвүлел хуралды АКШ-тың, Англияның, Францияның төлээлери үскеннер. Даштыкы херектер министрлериниң чөвүлел хуралының чугаалажыр айтырыының талазы-биле дугуржулганы чедип алырын, улустар аразының харылзааларының бүгү шиитпирлетинмээн айтырыгларының талазы-биле тайбың таарыштырылганы чеңдип алырын чүгле Совет Эвилели туруштуг болгаш шынчы сорулгалыг оралдажып турган.

Корей айтырыгга ССРЭ-ниң туружун тайылбырлааш, пропагандист болза, корей айтырыгны тайбың шиитпирлээр дугайында Индияның премьер-министри Нерунуң чагаазынга эш И. В. Сталинның 1950 чылдың июль 18-те парлатынган харыызы делегейниң бүгү чүрттарынга калбак үүлзүнүгү алган деп демделээр. Ол харыы тайбыңга ынакшылдыг бүгү улустар, депшилгелиг кижи төрелгетен Совет Эвилелиниң шынчы тайбың политиказының, бүгү улустарының эргелерин камгалаарының политиказының чаа тодаргай илерээшкини-дир деп хүлээп алганнар.

Корей айтырыгны тайбың өзу-биле таарыштыр көөрү дээш Совет Эвилелиниң демиселиниң дугайын чугаалавышаан, пропагандист болза, КНО-да совет төлээ Я. Маликтиң радиога чугаазының утка-шынарын тайылбырлаар, ол чугаа Кореяга түр тайбың дугайында чугаалажыышкынга эгени салган. Кэсонда эгелээн чугаалажыышкыннарны англи-америк империалистер бүгү хемчеглер-биле үзүп турганнар деп маңаа айтыр херек.

Бир талазында АКШ болгаш англияның, агрессчи даштыкы политиказы-биле база өске талазында ССРЭ-ниң тайбыңга ынакшылдыг даштыкы политиказының үндезин ылгалының чаа бадыткаашкынын пропагандист болгаш дыңнакчылар «Дээрги Моррисоннуң медеглелиниң дугайында» 1951 чылдың чайынында парлаан «Правданың» харыызындан (1951 чылдың август 31-де үнген «Правда») болгаш АКШ-тың президентизи дээрги Трумэн биле ССРЭ-ниң Дээди Совединин Президиумунуң Даргазы Н. М. Шверниктиң (1951 чылдың август 8-те үнген «Правда», аразында солушкан бижиглелдеринден тып ап болур. «Дээрги Моррисоннуң медеглелиниң дугайында» «Правданың» харыызы, ССРЭ-ниң Дээди Совединин Президиумунуң даргазы Н. М. Шверниктиң чоруткан бижии болза, Совет күрүнениң тайбыңга ынак политиказын бүгү күрүнелер-биле боттуг харылзааларны Совет чазактың деткиир оралдажыышкынын илередип турар деп пропагандист тайылбырлаар. Ол-ла үеде Моррисоннуң чугаазы болгаш Трумэнниң чоруткан бижии болза, хөй-ниитиниң сагыш-бодалын мегелээр, кажар шенелде кылыр сорулга-биле, англи-америк империалистерниң чорудуп турары дайын белеткелин чажырар сорулга-биле кылдынган.

Түннелинде, пропагандист болза, совет күрүнениң эш Сталин удуртуп, башкарып турар даштыкы политиказы болза, ССРЭ-ниң бүгү делегей ат-алдарын туруп көрбээн бедикче көдүрүп үндүрген. ССРЭ-ниң тайбыңга ынакшылдыг даштыкы политиказын бүгү делегей кырында калбак ажылчын массалар деткип турарлар — деп чугаалаар.

Германия дугайында ССРЭ-ниң политиказы өжээн негээриниң сагыш-бодалындан эвес, а харын герман улус чаа амыдырылды демократтыг эгелерге тургузуп ап болур хире, шак ындыг байдалдарны тургузар оралдажыышкынның политиказынга пропагандист доктаап чугаалаар. Ялта болгаш Потсдам шиитпирлеринге дүүштур, Германияда депшилгелиг күштерни быжыглаан, социал-экономиканың ханы чаартыышкыннары Төөн Германияда боттанган.

Германияга хамаарыштыр АКШ-та болгаш Англияда сорулгалар сыр өске. Англи-америк империалистер болза, Барыын Германияны бодунуң чери, шериг үлетпүрлүг бааза, ССРЭ-же болгаш улус демократиязының чүрттарынче халдаарынга стратегтиг плацдармы кылып ап турарлар. Германия дугайында АКШ болгаш Англияның политиказы Герман күрүнени быдаргай болдурарының политиказы-дыр.

Америк-англи империалистер Потсдам дугуржулгазын үрээннер, Германияны демократизастаарын боттандырарын хүлээнгеш, аңаа ат бижээн чүрттар дугуржулганың ол статьяларын каржы үрээннер. Барыын Германияга фашизмни катап төрүтүндүрериниң болгаш чүрттүң ол кезиин америк-англи империалистерниң колониязы, дайын плацдармы кылдыр хуулдурарының америк политиказын боттандырып турар марионнеттиг бонн «чазаан» американнар-англичаннар тургусканнар. Улустар аразында дугуржулгаларны үрээш, империалистер хөлезиленикчи немец армияны тургузуп турарлар, ол армияны олар Европага үгер-боо эьдиниң кол курлавыры кылдыр ажыглаарын бодап турарлар.

Барыын Германияны катап дерип чепсеглээр дугайында үш күрүнелериниң Нью-Йорк чөвүлел хуралының шиитпирлеринге холбаштыр ССРЭ-ниң, Албаниянын, Болгарияның, Чехословакияның, Венгрияның болгаш демократтыг Герман республиканың даштыкы херектер министрлериниң медеглелиниң улуг ужур-дузазын пропагандист демдеглээр (ол медеглелди 1950 чылдың октябрь 22-де «Правдада» парлаан). 1951 чылдың сентябрьниң 15-те Демократтыг Герман Республиканың Премьер министри Отто Гротевольдиң Улус палатазының хуралынга (1951 чылдың сентябрь 16-да үнген «Правданы» көр) чазак медеглелинче дыңнакчыларның онза кичээнгейин пропагандист угландырар.

Америк империалистер Японияны боттарының агрессчи сорулгаларынга база ажыглап турарлар. Олар ол чүртту бодунуң колониязы, Ыракы Төөн-чүкке дайын авантюразынга плацдарм кылдыр хуулдурарын оралдажып турарлар. Ынчангаш, Япония Кореяда америк агрессияның баазазы болган. Корей херээженнерни болгаш бичии уругларны чок кылып турар болгаш Кореяның тайбың хоорайларын, база суурларын үрегдеп турар америк хыдыкчылар япон аэродромнардан ужуп үнүп турарлар. Японияда база хөлезиленикчи армия болгаш флот тургустунуп, фашизм катап төрүтүнүп турар.

Япония-биле тайбың керээниң талазы-биле Сан-Францискога чыылдырган конференцияга америк талалакчызы хөй кезик англи-америк төлевилелди бадылаан деп пропагандист айтыр. ССРЭ-ниң, Чехословакияның болгаш Польшаның делегациялары ол төлевилелге шиитпирлиг удурланганнар.

Германия болгаш Япония-биле демократтыг тайбыңны чарары дээш Совет Эвилелиниң болгаш улус демократиязының чүрттарының демиселин шак ол херек үүлгедикчи политикага удур тургузуп, пропагандист көргүзер.

Бот-кичээл ажылынга онаалга. «Совет Эвилели — демократтыг лагерьниң кол удуртукчу күжү» деп бөлүктүң бирги кезээн (өөредилге номунуң 120—124 арыннарын) номчуурун дыңнакчыларга пропагандист сүмелээр.

Беседага айтырыглар. «Совет Эвилели — демократтыг лагерьниң кол удуртукчу күжү» деп бөлүктүң бирги кезээниң талазы-биле беседаны мындыг чижектиг айтырыгларга тургузуп болур:

1. Ийи системаларнын тайбың кады туруушкунунуң дугайында Ленин биле Сталин.

2. Делегейни дайын сөөлүнде таарыштыр тургузарының совет программазы кандыг болуп турарыл.

3. АКШ-тың чагырыкчы бөлүктериниң агрессчи политиказы кандыг-кандыг сорулгаларлыг болуп турарыл?

4. Германия болгаш Япония дугайында ССРЭ-ниң политиказы кандыгыл?

Салган айтырыгларны дыңнакчылар-биле чугаалашышаан, пропагандист болза, Совет Эвилелиниң тыптып келгени-биле кады калбак улус массаларнын үндезин эрге-ажыын камгалап турар, социалистиг даштыкы политика кижи төрелгетенниң төөгүзүнге бир-ле дугаар тыптып келген деп түннелге дыңнакчыларны эккээр кылдыр беседаны шак ынчаар чорудар. Мынчангаш, быжыг тайбыңның сталинчы программазының канчаар-даа аажок калбак нептергейин, совет даштыкы политиканын бүгү делегейге улам өзүп турар бүгү саңлдарын мооң-биле тайылбырлап болур. Капиталистиг монопольдарның эрге-ажыктарын илередип турар, империалистиг күрүнелериниң даштыкы политиказы ол-ла үеде улус массаларның иштинге нептерангей эвес болганы-биле чаа-чаа буураашкыннарга улам таваржып турар.

Өөредилге номундан алыр материалдардан ангыда, парлалгадан чаа фактыларны беседага дыңнакчылар база ажыглап болур.

Пропагандистиң чугаазы. «Совет эвилели — демократтыг лагерьниң кол удуртукчу күжү» деп бөлүктүң ийиги кезээниң талазы-биле чугааны бо чижектиг план-биле чорудуп болур:

1. Совет Эвилели улустарның хамаарышпас чоруунуң камгалалында.

2. Улус демократиязының чүрттарынга Совет Эвилелиниң акы-дуңма дузаламчызы.

3. Найырал, эвилел болгаш ботботтарынга дузалажыр дугайында Совет-Кыдат керээниң төөгүлүг ужур-дузазы.

4. Кореяда америк-англи ханныг агрессияны соксадыры дээш Совет күрүнениң демисели.

5. КНО-ну америк блоктуң бодунуң агрессиялыг сорулгаларынга ажыглап турары.

6. Совет Эвилели болгаш Катышкан Нацияларның Организациязы.

Чугааны эгелээш, ССРЭ-ниң даштыкы политиказының кол принциптериниң бирээзи болза, улуг-даа биче-даа, улустарның, хосталгазын болгаш хамаарышпас чоруун камгалаары болуп турар деп пропагандист чугаалаар.

Эш Сталин: «Улуг болгаш биче нацияларның аразында харылзааларның деңболуп болурунга хөй-хөй кижилер бүзүревейн турарлар. Ынчалза-даа бистер, совет кижилер, шак ындыг харылзаалар болур болгаш туруп-даа болур ужурлуг деп санап турар бис» деп чугаалаан. (И. В. Сталин. 1948 чылдың апрель 7-де Финляндияның чазак Делегациязының алдарынга тургускан дүштеки шайга чугаазы. 1948 чылдың апрель 13-те үнген «Правда»).

Бодунуң туруп келгениниң баштайгы хүннеринден эгелээш Совет күрүне болза, хосталга болгаш хамаарышпас чорук дээш демисежип турар улустарны деткиириниң политиказын чайгылыш чокка чорудуп турар. Ол улустар бодунуң кара сеткил чок өөнүүн болгаш изиг камгалакчызын ССРЭ-ден тып ап турганнар болгаш ам-даа тып ап турарлар. Улус демократиязының чүрттарынга, ол ышкаш Италияга болгаш Финляндияга дарлакчы тайбың керээлерни дөгээрин англи-америк империалистерге 1946 чылда ССРЭ чөпшээревээн. Америк империализмнин киржилгезинден болгаш дарлакчы чоруундан улус демократиязының чүрттарын ССРЭ магадылаан. ССРЭ болза, бүгү улустарның хосталгазын болгаш хамаарышпас чоруун камгалаан болгаш камгалап турар. Америк интервентилерге удур бодунуң хамаарышпас чоруу дээш демисежип турар корей улустуң ак сеткилдиг өөнүү Совет Эвилели болуп турган болгаш болуп турар.

ССР Эвилели биле Улус Демократтыг Корея республиканың аразында дипломаттыг харылзаалар тургустунганынан бээр ийи чыл оюнуң хүнүнде эш Сталин Улус Демократтыг Корея Республиканың Министрлер кабинединиң даргазы дээрги Ким Ир Сенге: «Чангыс аай хамаарышпас Демократтыг Кореяны тургузары дээш ооң үр чылдарда демисели чедиишкинниг доосгурун бодунуң чүртүнүң хамаарышпас чоруун маадырлыг камгалап турар корей улуска күзедим» деп бижээн. (1950 чылдың октябрь 12-де үнген «Правда»).

КНО дугайында ССРЭ-ниң политиказы АКШ-тың политиказындан принципиалтыг ылгалдыын пропагандист көргүзер. ССРЭ-ниң шугуму болза КНО-ну улустарның тайбынын болгаш айыыл чок чоруун хандырар орган кылдыр быжыглаарынче угланган. Англи-америк империалистер КНО-ну бодунуң агрессчи империалистиг политиказының чепсээ кылдыр хуулдуруп турарлар. Империалистерниң тайбыңга удур сүлчээзиниң кол элементизи болза, КНО-га удур оларның сүлчээзи болур. Дайын кыпсыкчылары-биле, оларның дээрбечи планнарын бүгү делегейниң мурнунга илередип чаза-шапышаан, ССРЭ-быжыг болгаш шиитпирлиг демисежип турар деп пропагандист көргүзер.

КНО-га удур империалистерниң сүлчээзи бодунуң илерээшкинин албадаарының политиказында, улуг күрүнелериниң аразынга херек кырында кады ажылдажылганы үзеринде, КНО-нуң органнарын АКШ-тың күрүне департаментизиниң салбыры кылдыр херек кырында хуулдурганындан илереп турар. Хоойлу өзугаар күжүн шуут чидирген, КНО-нуң Уставын илергей үреп турар, Айыыл чок чоруктуң Чөвүлелиниң Корей айтырыг талазыбиле шиитпирин АКШ-тың имперіалистери шуут адап айтып бергеннер.

Корей улусче боо-чепсектиг оужар халдаашкынны кылгаш, америк империалистер бодунуң агрессиязын КНО-нуң тугу-биле чажырар дээш Айыыл чок чоруктуң Совединге ол агрессияны үүлдүг деп көөр, хоойлу өзугаар эвес шиитпирни (ССРЭ биле Кыдаттың төлээлериниң киржилгези чокка) адап айтып бергеннер. КНО-нуң чиңгине секретари Трюгве Ли организацияның кежигүннерин агрессорларга үгер-боо эьди белеткеп бээр деп кыйыргаш, Вашингтоннуң дужаалчызының бужар ролюн бо орта күүсеткен.

КНО-нуң Кол Ассамблейниң сессияларында Совет Эвилели быжыг тайбыңның, улустарның хосталгазының болгаш деңэргезиниң политиказын өскерлиш чокка камгалап турар. Корей айтырыгны корей улустуң болгаш бүгү делегей кырында тайбыңның эрге-ажыктарынга таарыштыр тайбың шиитпирлээринче угланган Совет Эвилелиниң саналдары тайбыңга ынакшылдыг бүгү кижилерниң изиг хүлээп алыышкынынга ужурашкан. Ооң-биле кады америк агрессорларның болгаш оон чалчаларының боттарының херек үүлгедикчи чоруун чажырарынга КНО-ну ажыглаар дээн оралдажыышкынын база катап чаза шаап илереткен болгаш «тайбың чаяакчылары» дээр көжегезин олардан соя тыртып октаан.

Бот-кичээл ажылынга онаалга. «Совет Эвилели — демократтыг лагерьниң кол удуртукчу күжү» деп бөлүктүң ийи кезээн (өөредилге номунуң 124—130 арыннарын) номчуурун дыңнакчыларга пропагандист сүмелээр.

Беседага айтырыглар. «Совет Эвилили — демократтыг лагерьниң кол удуртукчу күжү» деп бөлүктүң ийиги кезээниң талазы-биле беседаны мындыг чижектиг айтырыгларга чорудуп болур:

1. Боттарының империалистиг кара бодалдарын боттандырарынга америк империалистер КНО-ну канчаар ажыглап турарларыл?

2. Улустар аразынга кады ажылдажылга дээш Совет Эвилели КНО-да канчаар демисежип турарыл?

(Төнчүзү дараазында үнер).

Тайбыңның күштери дайынның күштерин тиилеп турар

(„Быжыг тайбың дээш, улус демократиязы дээш“! деп солуннуң арыннарындан)

«Быжыг тайбың дээш, улус демократиязы дээш»! — деп солуннуң ээлчеглиг дугаары Бухарестиге үнген. Катышкан Нациялар Организациязынга, делегейниң улустарынга Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыын солунда парлаан.

Солуннуң мурнуку чүүлү «Тайбыңның күштери дайынның күштерин тиилеп турар» деп эге-биле бижитинген. «Тайбың камгалаарының улуг идеязы синнигип кирбээн, ол бодунуң чалбыыштыг талалакчыларын тыппаан ындыг чурт, ындыг булуң чер бөмбүрзээниң кырында чок деп солун мурнуку чүүлүнде бижип турар. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Венага болган ийиги сессиязы болза, тайбың талалакчыларының улустар аразында организастатынган фронтузу хүн келген тудум-на өзүп база быжыгып турарының, база бүгү чурттарда ак-сеткилдиг бүгү чаа миллион-миллион кижилерни бодунуң хүрээлеңинче хаара тудуп турарының болгаш амгы үеде америк-англи дайын кыпсыкчыларының кем-буруулуг холдарын доктаадып шыдаар аргалыг күчүлүг күш болуп турарының чаа бүзүреллиг көргүзүүн берген. Эң кыска хуусаа иштинде бүгү кижи төрелгетениң дөрттүң бир кезии — 562 миллион эр, хөрээжен кижилер беш улуг күрүнелериниң аразынга Тайбыңның Пактызын чарар дугайында Кыйгырыгга аттарын салганнар».

Оон ыңай, Совет Эвилелиниң тодаргай болгаш ачы-хавыяалыг тайбың политиказы америк-англи империалистиг блоктуң политиказындан караңгы дүнден хүн херели ышкаш ылгалып турар деп солун айтып турар. КНО-нуң Кол Ассамблеязычын амгы сессиязынга Совет Эвилелиниң төлээлери делегейниң чаа дайынының айыылынга удур хемчеглер дугайында болгаш тайбың база улустар аразынга найыралды быжыглаарының талазы-биле саналды киргген. Тайбыңны камгалаарынче угланган Совет Эвилелиниң тода болгаш тодаргай саналы бүгү улустарның эрге-ажыктарын харыылап турар. Ынчангаш ол саналды бүгү чурттарда миллион-миллион кижилер канчаардаа аажок улуг энтузиазм-биле болгаш деткимче-биле уткаан.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң шиитпирлерин янзы-бүрү чурттарның ажылчы чоннары чаңгыс эпсеткилдиг деткин турарының дугайында информастыг материалдарны «Тайбыңның Пактызы дээш» деп нинти эгениң адаанга солун парлаан. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң ийиги сессиязының шиитпири Италияга билдингир апаары-биле Арецционуң, Сиенниң, Пистояның, Лукканың, Пескараның болгаш өске-даа хоорайларның тайбың талалакчыларының комитеттери Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң ийиги сессиязының шиитпирлерин пропагандалаарынга алдар болдурган, тайбың дээш демиселдин неделязын чарлаан. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыынга ат салыры дээш кампания кайы хире калбак харыы үннерни тып турарының дугайын ат чыыкчылары ийи англичан — Джорджа Оуэнниң болгаш Песи Рейлиниң чедиишкини хереченлеп турар. Тайбыңның ол ийи талалакчылары Тайбыңның Пактызын деткииринге 27 муң ажыг аттарны чыгганнар.

Ноябрь 10—11-де Францияга тайбың талалакчыларының баштайгы чер-чер конференциялары болгулаан. Конференциялар Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң ийиги сессиязының шиитпирлерин бүгү талазы-биле чугаалашкан.

Австрияның Коммунистиг партиязының даргазы **Иоганн Копленигтиң** Австрияның компартиязының XV съездизинге кылган илеткелин солуннуң дугаарында допчулап парлаан.

«Тайбың камгалалы бистиң партияның бүгү демиселиниң төвүнде туруп турар — деп эш Копленигг чугаалаан. Бистиң партияның сорулгазы, бүгү коммунистерниң хүлээлгези болза, бистиң чуртта дайын кыпсыкчыларын чылча шавары, улусту көдүрери болгаш америк дайын кыпсыкчыларынга улус массаларның удурланыышкынын организастаары болур». Австрияның Коммунистиг партиязы амгы үеде 789 үлетпүр бүдүүлгелерде организацияларлыг, база 28 муң ажыг партия ажылдакчыларлыг болгаш активчилерлиг болуп турар деп эш Копленигг бодунуң илеткелинге дыннаткан. Сөөлгү үеде партияның организастыг тургузуузга өскерлиишкин болган. Улуг-улуг эге организацияларны бичелеткен чорук партия ажылын экижидерингe болгаш партияның идепкейлиг амыдыралынга партияның хөй санныг кежигүннерин хаара тударынга үгле элээн дузалаан эвес, харын партияның муң-муң чаа ажылдакчыларын кижизидерингe болгаш өстүрерингe дузалаан.

Бодунуң илеткелиниң түннелинге эш Копленигтиң чугаалааны болза: «Бистиң чуртувус ийи делегейниң: чечектелип турар социализмниң делегейиниң болгаш ирип, сандарап турар капитализмниң делегейиниң удурланыышкынының аразында туруп турар. Бистиң улузувустуң мурнунга база бүгү делегейниң ажылчын аңгызының мурнунга бистиң харыысалгавыс улам улгадып турар. Бистиң австрийжи коммунистер дайын кыпсыкчыларынга удур бистиң улусту шимчээшкинге чедирер төлээде, кандыг-даа бергелериниң мурнунга дүжүп бербес бис, кандыг-даа когаралдардан кортпас бис. Бистиң аныяктарывыс, бистиң ажылчыннарывыс болгаш тараачыннарывыс америк миллионерлер дээш тулчуушкунче барбазын чедип алыр бис».

«Коммунистиг болгаш ажылчын партияларда» деп бөлүкке солун элээн хөй информастыг дыннадыгларны парлап турар. Францияның коммунистиг партиязында партия чырыдыышкынының өөредилге чылы эгелээн. Францияның компартиязының Төп Комитединиң идеологтуг килдизи марксисчи-ленинчи чогаалдарны бот-кичээл-биле өөренирин калбартырынче онза кичээнгей салып турар. Бот өөредилге-биле өөренип турар коммунистер эки өөренип көрдүнген турар; өөредилге чылының бүгү дургузунда олар дузаламчыны алган турар. Партия чырыдыышкынының четкизинде өөренип турарлар «ВКП(б) төөгүзүнүң Допчу курзун», Морис Торезтиң парлатынып үнген болгаш ам парлатынып үнер бүгү чогаалдарының томнарын алырлар. (Амгы үеде беш томнарны парлап үндүрген болгаш 1952 чылдың июнь айга чедир бүгү 12 томнар парлатынып үнген турар). Францияның коммунистиг партиязының «Кайе дю коммюнисм» деп теоретиктиг сеткүүлү өөредилге программазының янзы-бүрү айтырыгларын чырыдып турар чүүлдерни үргүлчү парлаан турар. Ол сеткүүлде «Айтырыглар болгаш харыылар» деп бөлүктү тургускан.

Испанияның Коммунистиг партиязының төп органы—«Мунло обреро» солуннуң тургустунганындан бээр 20 чыл ою ноябрь 14-те болган. Ол солун болза, тайбың, демократия болгаш чурттуң хамаарышпас чоруу дээш ажылчын ангының база бүгү улустуң демиселин үзүктел чок баш карып турар.

Великобританияның Коммунистиг партиязының даргазының оралакчызы **Палм Даттың** «Англияда соңгулдалар болгаш консерваторларның чаа чазаа» деп улуг чүүлүн солуннуң дугаарында парлаан. Автор болза, лейбористерниң болгаш консерваторларның политиказын анализтеп, соңгулда мурнунуң демиселиниң түннелин үндүрүп турар. «Соңгулдаларның түннелдерин болгаш чазактың солутунганын улустар аразында харылзааларга холбаштыр көөр болза, Англияның талазы-биле америк политиканың тиилелгези болган» деп Палм Датт бижип турар.

Ындыг болза-даа америк империалистерниң тиилелгези эчизинде барып каражалыг тиилелге болур деп Палм Датт чүүлүн үргүлчүлеп бижээн. Консерваторларның чазаа эрге-чагыргага ээп келген турбужа Англияның хөй-ниитизиниң бодалы-биле алырга барыын талаже элээн идиг болур хамаан чок, харын соңгулдага чедир база соңгулда мурнунуң кампаниязы чоруп турган-даа үеде чуртта политиктиг байдалдың элээн эки анализи хөй-ниитиниң бодалының хөгжүлдезиниң мырынай сыр өске байдалын көргүзүп турарын бадылаашкын көргүскен. Таарзынмас чоруктуң өзүп турар хөөнү болгаш тайбыңга ажыктыг кылдыр улам-на күштүү-биле чангыланып турар үннери — Англияда политиктиг байдалды тодаргайлап турар чүүлдер ол-дур.

Англияда ажылчыннарның хөөнү—аштырыышкынның болгаш идепкейин оскунган чоруктуң хөөнү болуп канчап-даа болбас деп чүвени Палм Датт дыннадып турар. Сөөлгү ийи чылдың дургузунда үлетпүр ажылчыннарының идепкейжээнииниң чайгылыш ок өзүлдези көстүп турар. Профэвилелдериниң алды миллион-кежигүннери ажыл төлевирин бедиериниң дугайында негелдени шагдала идип үндүрген. Ажыл төлевириниң өзүлдези дээш шимчээшкин үзүктел чок күштелир деп чүвени манап болур.

Соңгулдаларның түннелдеринден болгаш Черчилльдиң чазааның тургустунганындан үнүп турар Англияның ажылчын аңгызының чоокку сорулгаларын Палм Датт бодунуң чүүлүнүң түннеличде тодаргайлап турар. Ол сорулгалар болза, тайбың болгаш национал хамаарышпас чорук дээш демиселди күштелдирери, ажыл төлевирин бедидери болгаш амыдыралдың байдалын экижидери дээш демиселди күштелдирери, ажылчын шимчээшкининиң янзы-бүрү угланыышкыннарының аразынга соңгулда мурнунуң кампаниязының үезинде чедип алдынган чаңгыс эпти улам ыңай чорудары болгаш быжыглаары болуп турар.

«Тайбыңның далайжызы Анри Мартэн» деп очеркинге француз чогаалчы Симона Тери тайбың дээш демиселчи француз далайжы Анри Мартэнниң дугайын чугаалап турар. Анри Мартэн тайбың дээш Вьетнамда дайынга удур чүве чугаалаанының дугайында реакцылыг француз чазактан беш чыл иштинде албадалдыг ажылга шиитирген. «Мен Индикыдаттың банкызы дээш эвес, харын Франция дээш өлүрүнге чөпшээрээр мен! Вьетнам ажылчыннар — бистиң акы-дүңмаларывыс!» деп Анри Мартэн судка дыннаткан.

Бүгү француз улус Анри Мартэнни алдаржыдып турар; ол болза, ооң адазы — металлист Луи Мартэнни, ооң маадырлыг кырган иезин билир болгаш оларга ынак. Оруктарда, ханаларда, көвүрүглерде — чер болганда-ла Анри Мартэнниң ады бар деп Симона Тери бижип турар. Анриниң судту манап турганы Брест кара-бажыңының ханаларынга болгаш кеземченнің кемхеректиглери-биле кады амгы үеде ооң хоругдатырганы, Меленде кара-бажыңының ханаларынга патриоттар канчаар-даа аажок улуг үжүктер-биле «Анри Мартэнге хосталга!» деп бижиир аргалыг болганнар.

Бүгү Францияда — заводтарда, хоорайларның кварталдарында болгаш көдээлерде — Анри Мартэнни камгалаарының комитеттери тургустунган болгаш хүн-бүрүде улам-на чаа-чаа комитеттер тургустунуп турар. Анри Мартэнни камгалаарының шимчээшкининге профэвилелдери киржип турар. Шахталарда, заводтарда Мартэнни камгалаарының ажыл-чоксадыышкыннары эртип турар.

Ол ышкаш Венгрияның ажылчы чоннар партиязының ТК кежигүнү **Иштван Фриштиң** «Венгрияның үлетпүрүнге чаңгыс-аай эгелээшкинни быжыглаары дээш» деп чүүлүн болгаш өске-даа материалдарны солуннуң дугаарында парлаан.

Соңгу-чүк чурттарының тайбың талалакчыларының конгрезиниң доозулганы

СТОКГОЛЬМ. Декабрьниң 2-де соңгу-чүк чурттарының тайбың талалакчыларының конгрезиниң эртенги хуралынга хүннүң ийи айтырыының талазы-биле санал-оналдар бериишкини үргүлчүлээн.

Конгресстиң төлээлери дайынның өзүп турар айыылының дугайын чугаалавышаан, бүгү депшилгелиг организацияларга болгаш чаагай сеткилдиг кижилерге сырый катыжыышкының эргежок чугулазын онзалап демдеглээннер. Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Кыйгырыының адаанга ат салыышкынының чыылдазының талазы-биле кампанияны улам калбартып чорудар херек. Соңгу-чүктүң улустары боо-чепсектиң эндере бүдүрүп үндүрүүшкүнүн болгаш дайын пропагандазын соксадырын негээр ужурлуг деп төлээлер чугаалааннар. Демократтыг организацияларның ажылын идепкейжидеринче угланган саналдарны үндүргеннер.

Конгресске шупту 40 ажыг төлээлер санал бергеннер.

КНО-га чорудар чагааны соңгу-чүктүң улустарынга кыйгырыгны болгаш тайбың камгалалының херээнге кады-ажылдажылганың дугайында база боттуг хемчеглер дугайында шиитпирни конгресс улуг көдүрлүүшкүн-биле хүлээп алган.

Ол ышкаш, соңгу-чүк чурттарынга дайын пропагандазын хоруурунуң негелдезин деткээн дугайында шиитпирни конгресс хүлээп алган.

(СЭТА).

Чехословакияның болгаш Совет Эвилелиниң улустарының найыралы

Октябрьниң социалистиг Улуг революциязының 34 чыл оюнга холбаштыр Чехословакияның ажылчы чоннары чехословак-совет найыралдың айын эртирип турарлар. Ооң сорулгазы болза, совет улустарының амыдыралы болгаш күш-ажылы-биле улам чоок таныжары болур.

Чехословакиядан дыннадыглар өзугаар алырга, чуртта муң-муң хуралдар болуп эртип турар, ол хуралдарга Совет Эвилелиниң дугайында илеткелдер, лекциялар болгаш беседалар номчуп турар «совет номнуң болгаш парлалганың неделязы» организастатынган, «орус дылдың курстары» ажытынгылаан болгаш оон-даа өске. Чехословак өннүктерниң чалазының өзугаар совет культураның ажылдакчыларының, үлетпүрүнүң болгаш көдээ ажылагыйның мурнакчыларының төлээлери Прагада аалдап чеде бергеннер.

Чехословак-совет найыралдың айы болза, Улуг Октябрьниң 34 чыл оюнга алдар болдурган тайбының болгаш найыралдың эстафетазы-биле ажытынган. Эстафета Чехословакияның бүгү хоорайларын болгаш суурларын таварып эрткен. Эстафета Совет Эвилелиниң кызыгаарынга четкиже, ону дөрт миллион хире кижи холдан холче дамчыдып эртирген. Эстафетаны совет улуска, улуг Сталинга байыр-биле кады кызыгаар байазының чанынга дамчыдып бээр аас-кежик маннаар талазы-биле спортсмен Эмиль Затопекке таварышкан. Чехословакияның улузунуң кызыгаарга байырын Украин ССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунуң даргазының оралакчызы Совет Эвилелиниң ийи дакпыр Маадыры С. А. Ковпак хүлээп алган.

Найыралдың болгаш тайбының эстафетазы Москвага четкен. Чехословак улустуң байырлыг чагаазы Совет Эвилелиниң хамаатыларынга—коммунизмниң тудугжуларынга, тайбың дээш демиселчилерге аңыдунманың чалбыыштыг байырын чедирип турар.

Чагаа болза, президент Готвальдга алдар болдурган йөрээл-биле, бүгү делегейниң ажылчы чоннарының баштынчызы эш И. В. Сталинга алдар болдурган йөрээл-биле төнүп турар.

Професс Эвилелдериниң Бүгү-эвилел Төп Чөвүлели болгаш даштыкы-биле культур харылзаазының Бүгү-эвилел ниитилели ол акы-дүңма байыр чедирилгезинге харыылааннар.

Чехословак-совет найыралдың хүннеринде Чехословакияның улустарынга акы-дүңма байырыысты чедирип, социализмниң тудуунга чаачаа чедиишкиннерлиг болурун күзеп тур бис деп ол харыда чугаалап турар.

Социализм тудуунуң оруунче быжыы-биле эгелеп киргеч чех болгаш словак улустарның чедиишкиннерин совет улус улуг кичээнгей-биле, база ханы хүндүлеп-биле өөрүп демдеглеп турар. Чехословакияның болгаш Совет Эвилелиниң улустарының бузулбас найыралы болза, улустар аразынга тайбың дээш депшилгелиг бүгү кижи төрелгетениң демиселиниң улуг хереэнин чугула чүүлү болур.

(СЭТА)

Барыын Германияда герман-совет найыралдың айы

БЕРЛИН. Германияның Демократтыг Республиказында ышкаш герман-совет найыралдың айын Барыын Германияда база эртирип турар. Эслингениң, Штутгартың, Мангеймниң, Карлсруэниң, Пороргейнниң болгаш өске-даа хоорайларның муң-муң чурттакчылары митингилер болгаш байырлыг хуралдар эртиргилээннер. Ооң-биле олар Совет Эвилели-биле бузулбас найыралче боттарының күзел-соруун илереткеннер.

Герман-совет найыралдың ниитилелиниң Неймюнстерге болган конференциязының киржикчилери болза, антисоветтиг, хоп-мегеги пропаганданы бүгү күштер-биле сойгалап илередир деп шиитпир үндүргеннер. Герман-совет найыралдың ниитилелиниң хүндүлүг даргазы Вильгельм Пикке болгаш ниитилелдиң даргазы Фридрих Эбертке байырлыг телеграмманы конференцияның киржикчилери чорутканнар.

Ол ышкаш ниити-герман хостуг соңгулдаларны чорудар дугайында ниити-герман төвүлел хуралды чыылдырарын деткииринче кыйгырып, Барыын Германияның президентизи Хейске база чагаа чоруткан.

(СЭТА).

Кореяда болуушкуннар

Улустуң армиязының Кол командылалының дыннадыы

ПХЕНЬЯН. Кореяның Улус-Демократтыг Республиказының Улустуң армиязының Кол командылалының декабрь 3-те медээлээни болза, Кореяның Улустуң армиязының катыжыышкыннары кыдат улустуң эки-турачы кезектериниң дузаламчызы-биле америк-англи эжелекчилерге болгаш лисынманчы шериглерге удур камгалалдың тулчуушкуннарын чорударын бүгү фронтуларга үргүлчүлеп, оларның дириг күжүнге болгаш техниказынга улуг чидириглерни таварыштырып турар.

Декабрьниң 3-те Улустуң армиязының зениттиг кезектери болгаш дайзынның самолёттарын кедеп адар адыгжы-аңчыларның отрядтары Муньчхонь болгаш Вонсан районнарда тайбың чурттакчыларлыг пунктуларны араатанзыг бомбалаарын болгаш пулемёт-биле боолаарын үргүлчүлеп турган дайзынның бир самолёдун аңдара аткан.

(СЭТА).

„БОДУНУҢ МААДЫРЛЫГ ООЛДАРЫНГА КОРЕЯ ЧОРГААРЛАНЫП ТУРАР“

Кореяның Улустуң армиязының дайынчызының өлүм чок эрес-дидим чоруу

ПХЕНЬЯН. Төөн фронтуда 715 дугаарлыг бедик дээш тулчуушкунга бодунуң эьт мага-боду-биле дайзынның дзодунуң амбразуразын тудуп алган, Кореяның Улустуң армиязының дайынчызы Хван Сун Боктуң өлүм чок эрес-дидим чоруунуң дугайын «Нодон синмун» солун медээлээн. Кореяның демократтыг аныяктар эвилелиниң кежигүнү он сес харлыг дайынчы бодунуң эрес-дидим чоруу-биле совет дайынчы комсомолчу Александр Матросовтуң маадырлыг чоруун катаптаан.

Хван Сун Бок республикаже эжелекчилерниң халдаанының баштайгы хүнүнде шеригге эки-туразы-биле кирген. Бо.чылын чайын эрес-дидим дайынчы чорук дээш «Солдаттың алдары» орденниң бирги чергези-биле ол шаннаткан.

Хван Сун Боктуң турганы салбыр 751 дугаар бедиктиң районунга америк 1-ги далайның чадаг шеериг дивизиязының кезектеринге удур тулчуушкуннарны чорудуп турган. Дайзынның от точкаларынга удур ооң салбырының чорутканы атакаларның үезинде Хван Сун Бок дайзынның от точкаларының ийизинче гранаттарын октаан, а кажан гранады чок калганда ол болунуң мага боду-биле америк дзоттуң амбразуразының аксын туй чыдыпкан.

Бодунуң чонунуң хосталгазы дээш амы-тынын харам чок берип турар бодунуң маадырлыг оолдарынга Корея чоргаарланып турар деп «Нодон синмун» солун бижип турар.

(СЭТА).

Мурнуу Кореяда күчүлелдиг мобилизация

ПХЕНЬЯН. Мурнуу Кореяның чурттакчы чонун лисынманчыларның болгаш американнарның өлүрүп, хилинчектеп турарының чаа-чаа барымдааларының дугайында тускай корреспондентиниң дыннадыгларын Кореяның Төп телеграф агентилели парлаан.

Сөөлгү үеде фронтуга америк интервентилерниң таварышканы аштырыышкыннар болза, армияже күчүлээшкинниг мобилизация чорударынче лисынманчыларны албадап турар апарган деп ол дыннадыгда чугаалап турар. Ынчалза-даа улуска удур лисынманчы бөлүктүң эрге-ажыы дээш дайылдажырын корейлер күзевейн турарлар. Кэсонда чугаалажыышкыннарның эгелээнинин соонда үениң дургузунда шериг хүлээлгезинден ойталааннарның саны 40 муң ажыг болуп турар, ынчаңгаш боттарының мурнакчы дивизияларын долдурар дээш, лисынманчылар армияже өлүм-биле кыжаныып, мобилизация чорудуп турар дугайында ол фактыны мурнуу-корей парлалга сезин миннир апарган. Тайбынче, база тайбынчыдылга дугайында чугаалажыышкыннарны дүрген доозарынче Мурнуу Кореяның чурттакчы чонунуң өзүп турар чүткүлүн Кореяның Төп телеграф агентилели демдеглеп турар. Ооң-биле холбаштыр американнар болгаш лисынманчылар тайбың талалакчыларынга удур ханныг хемчеглерни ап чорудуп турарлар. Чижээ, Мурнуу Чунчен провинцияда Сэсан суурга безин 18 тараачыннарны олар аткылап кааннар. Ол тараачыннар дайынны соксадырын негеп турганнар. Муң-муң тараачыннар өлүрткен болгаш кара-бажыңнаткан болуп турар.

(СЭТА).

Вьетнамның Улустуң армиязының чедиишкинниг дайынчы операциялары

ШАНХАЙ. Соңгу Вьетнамдан Вьетнамның информация агентилелиниң медээлеп турары болза, Соңгу Вьетнамда (Кызыл хемде Дельты район) үшкү зонаның шериг-административтиг комитеди Вьетнамның Улустуң армиязының Ханойнуң мурнуу-барыын талазында Чо-Бен-Хоа-Бинь районнуң фронтузунга чедиишкинниг дайынчы операцияларының дугайында ийи медээни парлаан.

Бирги медээде чугаалап турары болза, ноябрьниң 18-те Улустуң армиязының шериглери Шо-Бен район биле Ту-Ден районнуң аразынга болган тулчуушкуннуң соонда дайзынның ийи ротазын тудуп алган. Тутурганнарның аразында француз шериглериниң майору Винсен, 3 лейтенант болгаш француз капитан Фори олар бар. Улустуң армиязының шериглери дайзынның 3 пулемёттарын, 17 автоматтарын, 3 радиоприёмниктерни, дыка хөй санныг винтовкаларны болгаш ок-чепсекти хунаап алган.

Ийиги медээде чугаалап турары болза, ноябрьниң 24-те Улустуң армиязының шериглери Ханойнуң мурнуу-барыын талазында Ха-Донг можуда Шо-Бенниң мурнуу талазында 6 километр черде дайзынның ийи туружун атакалаан. Ол ийи туруштарны француз шериглер ээлеп турган. Улустуң армиязының шериглери дайзынның ийи ротазын долузу-биле чылча шаап, 37 миллиметрлиг боо-биле кады дыка хөй санныг бооларны болгаш ок-чепсекти хунаап алган.

(СЭТА)

Таиландыда эргилде

ЛОНДОН. Ноябрьниң 29-та (СЭТА). Рейтер агентилелиниң корреспондентизиниң Сингапурдан дамчытканы болза:

Ноябрь 29-та болган эргилдениң түннелинде Таиландының чазаа дүжүртүнген деп Бангкок радиозу дамчыткан.

Харыысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

1952 чылда областың „Шын“ солуннуң

чагылгазын хүлээп алыры эгелээн.

ЧАГЫЛГАНЫҢ ӨРТЭЭ:

Чылда 60 рубль, чартык чылда 30 рубль, үш айда 15 рубль.

Неделяда 5 үнер.

Чагылганы Тыва областың бүгү харылзаа конторалары, салбырлары болгаш агентилери хүлээп ап турар.

Ол ышкаш областың

«ТУВИНСКАЯ ПРАВДА»,
«МОЛОДЕЖЬ ТУВЫ — ТЫВАНЫҢ АНЫЯКТАРЫ».
«СЫЛДЫСЧЫГАШ»

солуннарның чагылгаларын хүлээп ап тугар

СОЮЗПЕЧАТЬ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл Щетинкин кудумчузу, бажың, 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыысалгалыг редакторнуң 3—62; харыысалгалыг редакторнуң оралакчызының, партия амыдыралының, культура болгаш уран-чүүл килдистериниң—3—88; харыысалгалыг секретарьниң —4—98; пропаганда болгаш агитация, көдээ ажыл-агый, үлетпүр болгаш транспорт, чагаа килдистериниң—3—68; иштики информация, бухгалтерияның—3—65.

Б01982 Облкүүкомнуң типографиязы